

Het Sociaal Kapitaal Van Gefuseerde Sportverenigingen

Een onderzoek naar de vorming van sociaal kapitaal binnen
een gefuseerde sportvereniging in de context van
demografische krimp

Bachelorscriptie Sociale Geografie &
Planologie

Auteur: Felix Pot
Studentnummer: s2232812

Begeleider: Gijs van Campenhout, Msc

Datum: 15 januari 2016

rijksuniversiteit
groningen

faculteit, ruimtelijke
wetenschappen

Samenvatting

Sportvoorzieningen dreigen te verdwijnen in krimpgebieden. Voorzieningen als sportverenigingen fungeren als ontmoetingsplek en bieden een platform voor het opbouwen van sociale netwerken, waarbinnen sociaal kapitaal kan worden opgebouwd. Dit sociaal kapitaal wordt in beleidsstukken gezien als een belangrijke component voor de leefbaarheid van een regio. Om als vereniging in een krimpgebied het hoofd boven water te houden, is fuseren met een andere vereniging een oplossing. Daarmee kunnen meerdere sociale netwerken bij elkaar worden gebracht. De vraag is wat een fusie voor invloed heeft op de vorming van sociaal kapitaal binnen de nieuwe vereniging. Een fusie zou het sociaal kapitaal kunnen vergroten doordat er nieuwe bruggen geslagen worden tussen de leden van de verenigingen die ten grondslag stonden aan de fusie. Uit de door de fusie nieuw gevormde netwerken kan nieuw sociaal kapitaal voortvloeien. Een andere optie kan zijn dat leden en betrokkenen, op basis van een gedeelde historie of verbondenheid met de oude vereniging, volharden in de oorspronkelijke verhoudingen en juist de opbouw van nieuw sociaal kapitaal belemmeren. Het is dan ook het doel van dit onderzoek om inzicht te verwerven in hoe een fusie van sportverenigingen kan bijdragen aan de opbouw of versteviging van sociaal kapitaal binnen de nieuw gecreëerde vereniging. Nieuw gevormd sociaal kapitaal kan zijn weerslag hebben buiten de context van sport en een positieve uitwerking hebben op het sociale welzijn van de betrokkenen. Hiermee zou in een krimpgebied een fusie tussen twee verenigingen een geschikte strategie zijn om een voorziening in stand te houden, waarmee behoefte van bewoners naar ontmoetingsplekken wordt bevredigd.

Door middel van een enquête die is verspreid binnen een gefuseerde sportvereniging in het krimpgebied Noordoost-Groningen (NEC Delfzijl), wordt sociaal kapitaal gemeten aan de hand van de componenten netwerken, verbondenheid en vertrouwen. Hierin komen de omvang en de aard van de sociale relaties binnen de vereniging naar voren. Daarna wordt gekeken of er verbondenheid en vertrouwen tussen de netwerken van de moederverenigingen voortvloeit uit de sociale participatie binnen de gefuseerde vereniging. Vertrouwen en verbondenheid tussen de betrokkenen van de vereniging zijn voorwaarden voor de opbouw van sociaal kapitaal. Tot slot zal worden getoetst of het sociaal kapitaal, opgebouwd binnen de vereniging, ook weerslag heeft buiten de context van sport.

Uit de resultaten blijkt dat de invloed van de fusie op de vorming van sociaal kapitaal nog beperkt is. Er worden wel veel nieuwe relaties opgebouwd, wat betekent dat de sportvoorziening fungeert als ontmoetingsplaats. Die sociale relaties blijken echter vooral nog oppervlakkig en nog weinig basis te vormen voor een vertrouwensband, die nodig is voor de opbouw van sociaal kapitaal. Dit geldt met name voor sociale netwerken tussen de beide verenigingen. Het blijkt dan ook, ondanks dat respondenten aangeven zich verbonden te voelen met de nieuwe fusievereniging, dat de meeste respondenten zich nog vooral verbonden voelen met de mensen van de oude vereniging. Hiermee lijkt het erop dat in een fusievereniging het lastig blijkt om sociaal kapitaal op te bouwen uit netwerken tussen oud leden van beide verenigingen.

Respondenten hechten redelijke waarde aan de sociale contacten opgedaan op de voetbalvereniging, maar de fusie heeft dat proces niet versterkt. De na de fusie nieuw opgedane sociale relaties zorgen nog niet voor een hogere waardering van het algehele sociale leven van de respondenten. De rol van sport in het sociale leven van mensen in krimpgebieden lijkt hiermee niet te verschillen van andere situaties. Er moet wel in acht worden genomen dat de fusie zich nog recent heeft voltrokken en de opbouw van nieuw sociaal kapitaal wellicht nog meer tijd nodig heeft.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding	4
1.2. Doelstelling	5
1.3. Probleemstelling	5
1.3.1 Hoofdvraag	5
1.3.2 Deelvragen	6
1.4. Opbouw thesis	6
2. Theoretisch kader	7
2.1. Krimp en (sport)voorzieningen	7
2.2. Sociaal kapitaal en de sportvereniging	8
2.2.1. Participatie	9
2.2.2. Verbondenheid	9
2.2.3. Vertrouwen	10
2.3. Externalisatie van sociaal kapitaal	10
3. Conceptueel model	12
3.1. Conceptueel model	12
3.1.1. Visualisatie	12
4. Methodologie	13
4.1. Case: NEC Delfzijl	13
4.2. Meten van sociaal kapitaal	13
4.3. Enquêtes	13
4.4. Ethiek	14
4.5. Methode van analyse	14
4.6. Reflectie	14
5. Resultaten	15
5.1. Algemene resultaten	15
5.2. Opbouw sociale netwerken	16
5.2.1 Participatie	16
5.2.2. Grootte sociale netwerken	17
5.2.3. Diversiteit sociale netwerken	17
5.4. Verbondenheid	19
5.5. Vertrouwen	20
5.6. Sportief sociaal kapitaal buiten de context van de sport	20
6. Conclusies en discussie	22
6.1. Conclusies	22
6.1.1. Sociale netwerken	22
6.1.2. Verbondenheid	23
6.1.3. Vertrouwen	23
6.1.4. Sociaal kapitaal buiten de context van sport	23
6.2. Discussie	24
7. Literatuurlijst	25
8. Bijlagen	28
8.1. Enquête	28
8.2. Verwerking peer-review	32
8.3. Wetenschappelijke poster	33
8.4. Rapportage aan NEC Delfzijl	34

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In een aantal gebieden van Nederland staan voorzieningen onder druk door bevolkingsdaling. Voor het behoud van voorzieningen als scholen, winkels en ook sportverenigingen moeten er genoeg gebruikers en klanten zijn om aan de drempelwaarde van de voorzieningen te voldoen. Het verdwijnen van voorzieningen kan invloed hebben op de leefbaarheid van de mensen in de regio door het verlies van ontmoetingsplekken en het verlies van gemakkelijke toegang tot dagelijkse voorzieningen (Ministerie van VWS, 2012; Lyson, 2000). Sportverenigingen in krimpgebieden hebben steeds meer moeite met het werven van (jonge) leden en dreigen te verdwijnen. Ook door krimpende budgetten van gemeentes wordt het voor sportvoorzieningen steeds lastiger om te opereren (Boogaart & Van der Horst, 2011).

Sportverenigingen in kleine (krimpende) kernen hebben als ontmoetingsplek een belangrijke plek binnen het lokale sociale speelveld en zijn van belang voor het sociale welzijn voor bewoners van kleine (krimpende) gemeenschappen (Hoekman et al., 2015; Tonts & Atherley, 2005). Sociale netwerken binnen een sportvereniging kunnen een positieve bijdrage leveren aan de vorming van sociaal kapitaal. Sporten in verenigingsverband biedt kansen tot sociale interactie, sociale binding en het opbouwen van sociaal kapitaal (Tonts & Atherley, 2005; Van Bottenburg & Schuyt, 1996; Elling et al., 2001). Sociaal kapitaal kan resulteren in wederzijds voordeel in het gebruik van elkaars hulpbronnen (contacten en vaardigheden), steun, gevoel van veiligheid en verbondenheid in en met de buurt en een groter welzijn (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988; Putnam, 2000). Sport speelt een significante rol in de vorming van sociale netwerken, sociale binding en onderling vertrouwen die bijdragen aan de opbouw van sociaal kapitaal binnen een gemeenschap (Tonts, 2005; Atherley, 2006). Deze rol wordt sport vooral toebedeeld vanwege het competitieve karakter en de gemeenschappelijke (sportieve) doelen die betrokkenen binnen een vereniging nastreven (Darcy et al., 2014). Sportverenigingen fungeren als ontmoetingsplek en hebben belangrijke plek binnen het lokale sociale speelveld en kunnen daarmee van belang zijn voor het sociale welzijn van de bevolking van een krimpende kern waar al veel voorzieningen dreigen te verdwijnen (Hoekman et al., 2015; Tonts & Atherley, 2005). Het sociale welzijn van een gemeenschap kan verbeteren doordat sociale netwerken en sociaal kapitaal gevormd binnen de sportvereniging weerslag hebben buiten de context van de sportvereniging doordat betrokkenen, supporters, vrijwilligers en bekenden van leden ook toegang kunnen verkrijgen tot de sociale netwerken (en daarmee tot de hulpbronnen daarvan) van de vereniging (Dyreson, 2001; Lock et al., 2008; Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling, 2011).

Een mogelijke oplossing om de drempelwaarde voor een sportvereniging te behalen is een fusie van verschillende verenigingen. Door een fusie zouden er niet alleen meer mensen tot een sportvereniging gaan behoren, waardoor de potentie tot een groter sociaal netwerk toeneemt (Spaaij, 2009), maar ook de drempelwaarde en daarmee het bestaansrecht van een sportvereniging blijft gegarandeerd. Er zou door een gedeelde faciliteit meer sociale interactie kunnen plaatsvinden met mensen buiten de oorspronkelijke gemeenschap en daarmee een groter netwerk vormen die bijdraagt aan de vorming van sociaal kapitaal binnen een regio wat het sociale welzijn van de betrokkenen van de nieuwe vereniging ten goede zou kunnen komen (Tonts & Atherley, 2005).

Met name beleidsstukken stellen dat het verdwijnen van voorzieningen een groot verlies voor de leefbaarheid van een regio is. Toch hoeft demografische krimp, gepaard met een verlies aan voorzieningen, niet altijd een verminderde leefbaarheid en sociale vitaliteit ten gevolge te hebben, mits voorzieningen bereikbaar blijven voor bewoners (Vermeij, 2015). De sociale vitaliteit in dorpen zonder school, doet bijvoorbeeld niet onder voor de leefbaarheid in dorpen met school omdat sociale verbanden dan kunnen worden vormgegeven door zelforganisatie (Onderwijsraad, 2015; Van De Wouw et al., 2014; Vermeij, 2015). Er moet wel de mogelijkheid blijven om mensen ontmoeten en sociale netwerken vorm te geven, anders kan dit leiden tot een beperkte sociale binding tussen bewoners (Vermeij, 2015).

Ook zien beleidsstukken sport vaak als wondermiddel voor de vorming van sociale binding en sociaal kapitaal, maar dat blijkt wetenschappelijk moeilijk hard te maken (Spaaij, 2009; Elling, 2004). Er is nog beperkt inzicht in wat de invloed van sport op het sociaal kapitaal binnen een gemeenschap is. Naast de kansen die een fusie kan bieden voor het vormen van nieuwe, grotere en sterkere sociale netwerken door het opbouwen van nieuw vertrouwen en samenwerkingen tussen mensen met andere sociale achtergronden, kunnen ook oude verhoudingen en tegenstellingen versterkt worden als gevolg van het verliezen van identiteit en benadrukking van verschillen met mensen van de andere vereniging (Spaaij, 2009). Sport zou ook kunnen leiden tot sociale exclusie, zowel tussen leden binnen de vereniging als buiten de vereniging met mensen die niet participeren (Darcy et al., 2014; Lake, 2011). Vermeulen & Verweel (2009) voegen daar aan toe dat de sociale contacten en netwerken gevormd in de sociale arena van de sport wel degelijk kunnen leiden tot meer sociale binding en een groter sociaal kapitaal, maar dat deze relatie niet volledig aan elkaar toe te wijzen is. Door de complexe werking van sport als sociaal bindmiddel kan er echter ook meer ongelijkheid en afstand tussen verschillende sociale groepen ontstaan. Het is dan ook de vraag hoe een fusie van sportverenigingen kan bijdragen aan de opbouw of versteviging van sociaal kapitaal binnen de vereniging en of dat zijn weerslag kan hebben buiten de context van de sport voor leden en de betrokkenen.

1.2. Doelstelling

Sportvoorzieningen in krimpgebieden dreigen te verdwijnen. Om het hoofd boven water te houden is fuseren met een andere vereniging een oplossing. De vraag is echter wat een fusie voor invloed heeft op de sociale cohesie en de vorming van sociaal kapitaal binnen een nieuwe vereniging. Een fusie zou sociale netwerken kunnen vergroten doordat er bruggen geslagen worden tussen de 'moederverenigingen'. Een andere uitkomst kan zijn dat leden en betrokkenen volharden in de oorspronkelijke verhoudingen waarmee juist oude netwerken verstevigd worden wat wellicht tot een sociale exclusie kan leiden. Het doel van dit onderzoek is dan ook inzicht verwerven in de invloed van een fusie tussen sportverenigingen in een krimpgebied op de vorming en de waarde van sociale netwerken binnen een gemeenschap, aan de hand van de opbouw van sociaal kapitaal tussen leden en betrokkenen bij de nieuwgevormde vereniging.

1.3. Probleemstelling

Om het doel van dit onderzoek te verwezenlijken, worden onderstaande onderzoeksvragen behandeld.

1.3.1 Hoofdvraag

Wat betekent een fusie van twee sportverenigingen voor de opbouw van sociaal kapitaal binnen de nieuwe vereniging en wat is de waarde van dit sociaal kapitaal buiten de context van de sport?

1.3.2 Deelvragen

- *Wat betekent demografische krimp voor het voortbestaan van sportvoorzieningen en de leefbaarheid van het gebied?*
- *Hoe komt een fusie tussen sportverenigingen tot stand?*
- *Hoe wordt sociaal kapitaal binnen een sportvereniging opgebouwd?*
- *Wat betekent een fusie van twee verenigingen voor de sociale netwerken binnen de gefuseerde vereniging?*
- *Hoe vindt sociaal kapitaal dat is opgebouwd binnen een vereniging zijn weerslag buiten de context van sport?*

1.4. Opbouw thesis

Deze thesis zal in hoofdstuk twee de concepten en theorieën bespreken gerelateerd aan de onderzoeksvragen. Hierin wordt de rol van sport als sociaal bindmiddel aan de hand sociaal kapitaal besproken. In hoofdstuk drie wordt het conceptueel model weergegeven met daarin de relaties tussen de gebruikte concepten. Hoofdstuk vier geeft een beschrijving van de methodologie van dit onderzoek en hoofdstuk vijf de resultaten van het uitgevoerde onderzoek. In hoofdstuk zes worden conclusies over het uitgevoerde onderzoek getrokken en bediscussieerd.

2. Theoretisch kader

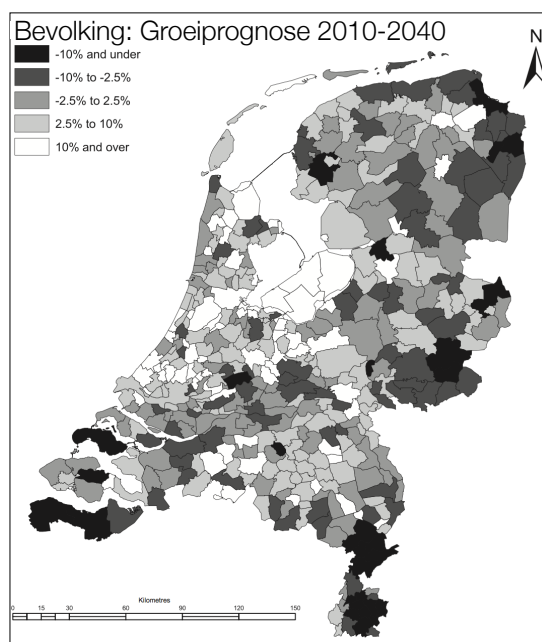
2.1. Krimp en (sport)voorzieningen

In de essentie van het woord is geografische krimp een substantiële en structurele afname van de bevolking en huishoudens in een bepaald gebied (Haartsen & Van Wissen, 2012; Leede & Ensink, 1993; Donner 2011). Deze bevolkingskrimp heeft betrekking op zowel absolute aantallen (inwoners, huishoudens), als een afname van samenstellende delen van de bevolking naar leeftijd (ontgroening) of naar etniciteit (verkleuring) (Van Dam et al., 2006). Op basis hiervan heeft de Nederlandse overheid krimpregio's aangewezen die zich met name aan de randen van het land bevinden (Figuur 1).

Natuurlijke groei en migratiebewegingen vormen de basis voor demografische ontwikkelingen. Sociaal-culturele ontwikkelingen in Nederland als emancipatie en individualisering hebben geleid tot zowel ontgroening als vergrijzing (Van Dam et al., 2006). Oorzaken voor migratie worden gevonden in verminderde aantrekkelijkheid door het ontbreken van voldoende werk, infrastructuur en voorzieningen zoals scholen, winkels en sportaccommodaties (Haartsen & Venhorst, 2009; Van Dam et al., 2006).

Als gevolg van demografische krimp komen voorzieningen onder druk te staan (Hoekman et al., 2015). Er zijn minder mensen om te bedienen en daarbij veranderen de behoeften van de populatie die aan het ontgroenen en vergrijzen is. Door afname van de bevolking kan een regio in een negatieve spiraal raken waarin minder draagvlak ontstaat voor voorzieningen waardoor deze voorzieningen, die dienen als sociale ontmoetingsplekken, hun drempelwaarde niet halen en uit het gebied verdwijnen. De fysieke en sociale kwaliteiten van een leefomgeving gaan daarmee achteruit met negatieve gevolgen voor de aantrekkelijkheid van het gebied wat verdere uitmigratie stimuleert (Hoekman et al., 2015; Leidelmeijer & Schulenberg, 2013; Van Dam et al., 2006; Haartsen & Van Wissen, 2012; Hospers, 2010; Lyson, 2002). Door een steeds meer krimpend ledenaantal van sportverenigingen in krimpgebieden zullen sportvoorzieningen steeds verder onder druk staan en dreigen te verdwijnen (Rijksoverheid, 2013; Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling, 2011). In beleidsdocumenten wordt veel gerefereerd aan leefbaarheid rond het sluiten van voorzieningen in krimpregio's. Over het algemeen wordt daarbij gesteld dat het sluiten van voorzieningen ten koste gaat van de leefbaarheid door het verlies aan ontmoetingsplaatsen (Hoekman et al., 2015). De gemeenschappelijke ruimte is noodzakelijk als plek om elkaar te ontmoeten en samen plannen te maken. Dit samenkomen en samenwerken leidt weer tot een betere leefsituatie en een verbetering van de leefbaarheid (Thissen, 2010). Vermeij (2015) constateert dat de sportvereniging voor veertig procent van de dorpsbewoners de belangrijkste plek is om mensen te ontmoeten.

Toch hoeft het verlies van voorzieningen niet altijd tot een negatieve spiraal te leiden. Mensen in krimpgebieden moeten zich vooral aanpassen aan de nieuwe situatie. Het blijkt bijvoorbeeld niet altijd erg te zijn dat scholen uit de dorpen vertrekken, alleen dat mensen op zoek gaan naar andere ontmoetingsplekken waarbij het negatieve effect op de leefbaarheid soms tijdelijk

Figuur 1: Regionale bevolkingsprognose Nederland op gemeentelijk schaalniveau voor 2010-2040 (Haartsen & Venhorst, 2009).

is (Haartsen & Venhorst, 2009). Van Dam et al. (2006) voegen toe dat het verdwijnen van voorzieningen niet volledig toe te schrijven is aan bevolkingsdaling maar ook aan een veranderd consumentengedrag en toegenomen mobiliteit. De toename van het aantal auto's per huishouding en hun toegenomen mobiliteit maakt dat mensen minder gebonden zijn aan de directe leefomgeving (Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling, 2011). Dit zorgt er dus ook voor dat mensen verder kunnen reizen om hun gewenste niveau van leefbaarheid te bereiken. Vanuit het oogpunt van de voorziening is dan ook de reikwijdte van de voorziening vergroot.

Vergrijzing, ontgroening en bevolkingskrimp hebben negatieve invloed op de vitaliteit van een sportvereniging. Net als andere voorzieningen heeft ook een sportvereniging te maken met een drempelwaarde die onder druk staat door demografische krimp om te kunnen voortbestaan (Tonts & Atherley, 2005). Vooral sporten die populair zijn bij de jeugd (voetbal, hockey) krijgen te maken met afnemende bezettingsgraden vanwege minder wordende aanwas van jongeren (Van Alkemade et al., 2014).

Een oplossing voor het behoud van een sportvoorziening kan een fusie zijn van sportverenigingen in dezelfde regio. Verschillende noodlijdende scholen in krimpgebieden hebben dit gedaan en een samenwerking wordt gezien als een geschikte oplossing om beter om te gaan met afnemende leerlingenaantallen en daaraan gekoppelde financiën (Haartsen & Van Wissen, 2012; Huizing & Bosman, 2011). Een fusie kan voorkomen dat een ontmoetingsplaats, waar sociale netwerken en sociaal kapitaal kunnen worden opgebouwd, uit een krimpende kern verdwijnt.

2.2. Sociaal kapitaal en de sportvereniging

Sociaal kapitaal is een begrip dat sinds de publicaties van Pierre Bourdieu (1986), James Coleman (1988) en Robert Putnam (2000) snel populair is geworden. Het is een instrument waarmee via sociale netwerken toegang kan worden verkregen tot hulpbronnen (contacten of vaardigheden). Sociaal kapitaal kan verder resulteren in steun, gevoel van veiligheid en verbondenheid in en met de buurt en een groter welzijn (Bourdieu, 1986; Coleman, 1988; Putnam, 2000). Bourdieu (1986) rekent tot sociaal kapitaal het geheel aan hulpbronnen dat voortvloeit uit het lidmaatschap van een groep. Naast dat het bezit van sociaal kapitaal hiermee toebedeeld is aan individuen heeft het ook binnen de hele gemeenschap weerslag doordat de verschillende individuen in de groep de hulpbronnen ten gunste van elkaar uitwisselen (Bourdieu, 1986).

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen 'Bonding' en 'Bridging' sociaal kapitaal (Gittel & Vidal, 1998; Putnam, 2000). Bonding refereert naar sociale netwerken tussen mensen met dezelfde achtergrond en dezelfde sociale kringen. Deze sociale netwerken worden gekenmerkt door sterke banden ('strong ties') tussen familieleden en hechte vrienden. Bridging refereert naar relaties van mensen tussen verschillende groepen in plaats van binnen een groep. Deze banden zijn vaak zwakker 'weak ties' (kennissen) en slaan bruggen tussen sociale netwerken buiten de eigen hechte sociale kring (Putnam, 2000).

In de discussie met betrekking tot het meten van sociaal kapitaal zijn netwerken en vertrouwen de meestgenoemde pijlers. De aanwezigheid, kwaliteit, kwantiteit en context van sociale relaties bepalen de aanwezigheid en de bruikbaarheid van sociaal kapitaal (Granovetter, 1982). Binnen sociale netwerken verkrijgen individuen toegang tot hulpbronnen van relaties binnen hun sociale netwerk. Sociaal kapitaal kan daarmee mensen in staat stellen iets te leren, de sociale verbondenheid versterken en maatschappelijke participatie vergroten. Daarbij is van belang dat er voldoende vertrouwensbasis is opgebouwd tussen mensen binnen een sociaal netwerk (Granovetter, 1982; Putnam, 2000). Hier speelt de factor tijd een belangrijke rol (Dit resulteert in de indicatoren participatie, verbondenheid en vertrouwen).

2.2.1. Participatie

Om sociale relaties op te kunnen bouwen, die kunnen leiden tot de vorming van sociaal kapitaal, is interactie met andere mensen nodig. Hiermee is in de context van een sportvereniging participatie een voorwaarde voor de opbouw van sociaal kapitaal. Het is gebleken dat sociaal kapitaal, ontwikkeld door het participeren in een sportvereniging, banden binnen een gemeenschap kan verstevigen (Dyreson, 2001). Met name in teamsport is sociale interactie en samenwerking sterk ingebed. De vereniging fungeert als ontmoetingsplek dat een platform biedt tot sociale interactie, dat sociale binding tussen de leden onderling tot gevolg kan hebben. De heersende beleids- en publieksopvatting is dat sport een plek voor sociale integratie, culturele uitwisseling, afname van vooroordelen en gemengde vriendschappen is (Hartmann, 2000, Spaaij, 2009). Door te sporten worden sociale en culturele verschillen overbrugd en mensen van verschillende achtergronden uit verschillende sociale netwerken kunnen met elkaar in contact komen, die elkaar anders niet zouden tegenkomen (Tonts, 2005; Tonts & Atherley, 2005). Hiermee ontstaan bruggen tussen verschillende maatschappelijke groepen en wordt de vorming van 'bridging' sociaal kapitaal gestimuleerd (Duyvendak e.a., 1998; Hartmann, 2000; Putnam, 2000). De mate waarin gemengde participatie plaatsvindt binnen een vereniging verschilt per sport. Sporters kunnen zich op basis van diverse sociale kenmerken (etniciteit, seksuele voorkeur, sociaal-culturele achtergrond) niet thuis voelen in een vereniging. Hoewel participatiepatronen binnen sportverenigingen heterogener worden dan in het verleden, lijken deze nog steeds gestructureerd door sekse, leeftijd, etniciteit, opleiding en seksuele voorkeur (Elling, 2002; Janssens et al., 2003; Van der Meulen, 2003).

In de context van een fusievereniging zou zo veel mogelijk gemengde participatie tussen de betrokkenen van de oude verenigingen kunnen leiden tot de vorming van nieuwe sociale netwerken. In een krimpgebied waar sportvoorzieningen minder voorradig zijn dan elders zouden participatiepatronen binnen een vereniging heterogener kunnen zijn, waardoor er toch meer basis zou kunnen liggen waar 'bridging' sociaal kapitaal opgebouwd kan worden.

2.2.2. Verbondenheid

Voor de opbouw van onderling vertrouwen en sociaal kapitaal is een zekere mate van verbondenheid en gemeenschapszin binnen een netwerk van belang (De Hart et al., 2002; Putnam, 2000). Sociale binding is een 'gepopulariseerd' (Engbersen, 2002) containerbegrip dat veelvuldig terugkeert in kranten, beleidsstukken en literatuur om een zekere sociale samenhang binnen een gemeenschap te benoemen. De Hart et al. (2009) stellen dat sociale cohesie verwijst naar de sociale contacten die mensen onderling onderhouden en naar hun oriëntatie op collectieve normen en waarden. Daarbij gaat het bij sociale verbondenheid om de wederzijdse betrokkenheid van mensen binnen een gemeenschap, de omvang en kwaliteit van hun sociale netwerken (WRR, 2005). Samenvattend kan sociale verbondenheid worden gezien als de samenhang die er bestaat tussen mensen binnen een groep. Deze sociale samenhang biedt een basis voor onderling vertrouwen en het efficiënt uitwisselen van hulpbronnen.

De opbouw van sociaal kapitaal en verbondenheid of saamhorigheid met en binnen een vereniging kan ook afkeer naar andere groepen buiten het eigen sociale netwerk aanwakkeren. Er kan zo veel sociale binding plaatsvinden binnen een groep, dat deze groep zich afkeert en afsluit van de rest. Hiermee wordt de kans op toelating van andere mensen binnen het sociale netwerk verkleind (Lake, 2011). Sportieve binding gaat niet altijd gepaard met menging, maar ook met onderscheiding en uitsluiting. Toch zijn er in kleinere kernen (waar sportvoorzieningen en mensen schaarser zijn) vaker diverse doelgroepen en lijken sociale netwerken gevarieerder (Hoekman et al., 2015).

In de context van een gefuseerde vereniging is het de vraag of er sociale binding zal plaatsvinden tussen de betrokkenen van de vorige verenigingen. Ook in deze context kan de saamhorigheid en het groepsgevoel binnen een netwerk onderscheiding en uitsluiting veroorzaken (Elling, 2004). Dit groepsgevoel wordt met name in sportverenigingen gevoeld. Het gevoel van verbondenheid met of een sterke saamhorigheid binnen de oude vereniging zouden een menging van sociale netwerken kunnen belemmeren.

2.2.3. Vertrouwen

Putnam (2000) stelt dat sociaal kapitaal verwijst naar relaties tussen mensen op basis van gelijke normen en het wederkerig vertrouwen in de ander dat eruit voortvloeit. Vertrouwen vormt de uiteindelijke basis van sociaal kapitaal. Het versterkt sociale relaties en vormt de basis voor het doorgeven van (vertrouwelijke) informatie en wederkerigheid in het delen van elkaars hulpbronnen (geven en nemen). Persoon A doet iets voor persoon B met het vertrouwen dat persoon B uiteindelijk iets terug zal doen (Coleman, 1988; Putnam, 2000; Elling, 2004). Bij een groot onderling vertrouwen zullen mensen elkaar gemakkelijker om hulp vragen en zal de uitwisseling van informatie en hulpbronnen sneller en soepeler verlopen (Brown et al., 2014). Hoe meer individuen binnen een netwerk elkaar vertrouwen, hoe meer zij bereid zullen zijn elkaar te helpen en solidair met elkaar te zijn. Vertrouwen is een abstract begrip omdat de interpretatie ervan verschilt per individu. Wel is de sterkte van een sociale relatie van invloed op het vertrouwen tussen individuen (Granovetter, 1982). Verschillende onderzoeken stellen dat deze indicatoren van sociaal kapitaal als vertrouwen, participatie in verenigingen en de grootte en diversiteit van de sociale netwerken die daaruit voortvloeien, bijdragen aan de 'sense of community' en sociale cohesie (Lochner et al., 1999; Pretty et al., 1994).

Dat er in de opbouw van sociaal kapitaal binnen sportverenigingen geen sterke hechte banden ontstaan (Elling, 2004) hoeft geen obstakel zijn voor de meerwaarde van sociaal kapitaal binnen de gemeenschap. Er wordt een hoger rendement gehaald door te investeren in sociale relaties met verschillende achtergronden ('bridging social capital' en 'weak ties' (Putnam, 2000; Granovetter, 1982). Hiermee wordt toegang verschaft tot hulpbronnen buiten het eigen hechte sociale netwerk waarin iedereen over dezelfde hulpbronnen beschikt. Hoe gevarieerder het sociale netwerk, hoe nuttiger dat kan zijn voor een individu. Krackhardt (1992) twijfelt of deze relaties sterk genoeg zijn en voldoende vertrouwen hebben opgebouwd om informatie uit te kunnen wisselen. Hij stelt dat individuen eerder aankloppen bij hun sterke relaties wanneer er behoefte is aan een grote mate van vertrouwen. Sportverenigingen bieden mogelijk een raamwerk voor deze ontwikkeling. Door het competitieve karakter van sport, veranderen teams van samenstelling en daarmee de sociale netwerken. Dat bemoeilijkt het vormen van 'bonding social capital' en hechte vriendschappen, maar faciliteert de vorming van tijdelijke sociale netwerken en het opbouwen van 'bridging social capital', waar een hoger rendement uit voortkomt (Elling, 2004; Putnam, 2000; Granovetter, 1982).

2.3. Externalisatie van sociaal kapitaal

Sociale netwerken zouden de vereniging kunnen overstijgen en dan kan ook de omgeving van de betrokkenen voordeel halen uit de hulpbronnen die via deze netwerken vrijkomen (Lock et al., 2008). Beleidsstukken zien dat vaak als een kans om de leefomgeving gunstig te beïnvloeden wat ten goede komt aan de leefbaarheid van een regio (Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling, 2011). Uit collegeprogramma's blijkt dat sportverenigingen een grote rol toegeschreven krijgen in het vergroten van de leefbaarheid in krimpregio's (Hoekman & Van der Bol, 2014). Sport in verenigingsverband zou bijdragen aan het vasthouden en bevorderen van gemeenschapszin en onderlinge betrokkenheid,

wat het sociaal kapitaal binnen de gehele dorpsgemeenschap kan vergroten (Pukeliene & Starkauskiene, 2011).

Uit onderzoek blijkt dat de positieve rol van sport binnen de gemeenschap in de publieke opinie en beleidsstukken mogelijk geromantiseerd en overschat wordt (Spaaij, 2009; Elling, 2004). Hoewel een sportvereniging bij uitstek een platform lijkt waar saamhorigheid en sociale binding plaatsvinden, biedt dat geen garanties dat iedereen binnen een vereniging met elkaar verbindt (Elling, 2004). Vooral in beleidsstukken wordt sport vaak gezien als een wondermiddel voor de sociale binding binnen een gemeenschap, maar deze positieve invloed van sport op de vorming van sociale verbondenheid en sociaal kapitaal binnen een vereniging blijkt wetenschappelijk moeilijk hard te maken (Spaaij, 2009; Elling, 2004). Het blijkt dat sociale netwerken binnen sportteams hecht zijn, maar ook oppervlakkig en breekbaar. Vriendschappen reiken vaak niet verder dan het sportveld waardoor de vorming van een hecht netwerk op basis van sport alleen niet mogelijk lijkt (Elling, 2004). Contacten verdwijnen dan ook veelal wanneer mensen stoppen met sporten of veranderen van club. Dat sociale diepgang en wederkerigheid buiten de sport niet vanzelfsprekend is, sluit aan bij de bevindingen van Breedveld (2003) dat de meeste mensen hun beste vrienden niet enkel via de sport kennen. Hiermee wordt de functie van een sportvereniging als broedplaats voor sociaal kapitaal, dat het sociale welzijn van de gemeenschap kan verhogen, in beleidsstukken mogelijk overschat. Wellicht werkt dit anders in krimpgebieden omdat daar het aantal mensen en ontmoetingsplaatsen beperkter is door het dalende aantal voorzieningen. Hier kunnen die sociale netwerken vanuit de sport wellicht een belangrijkere rol spelen of anders verlopen dan in andere gebieden.

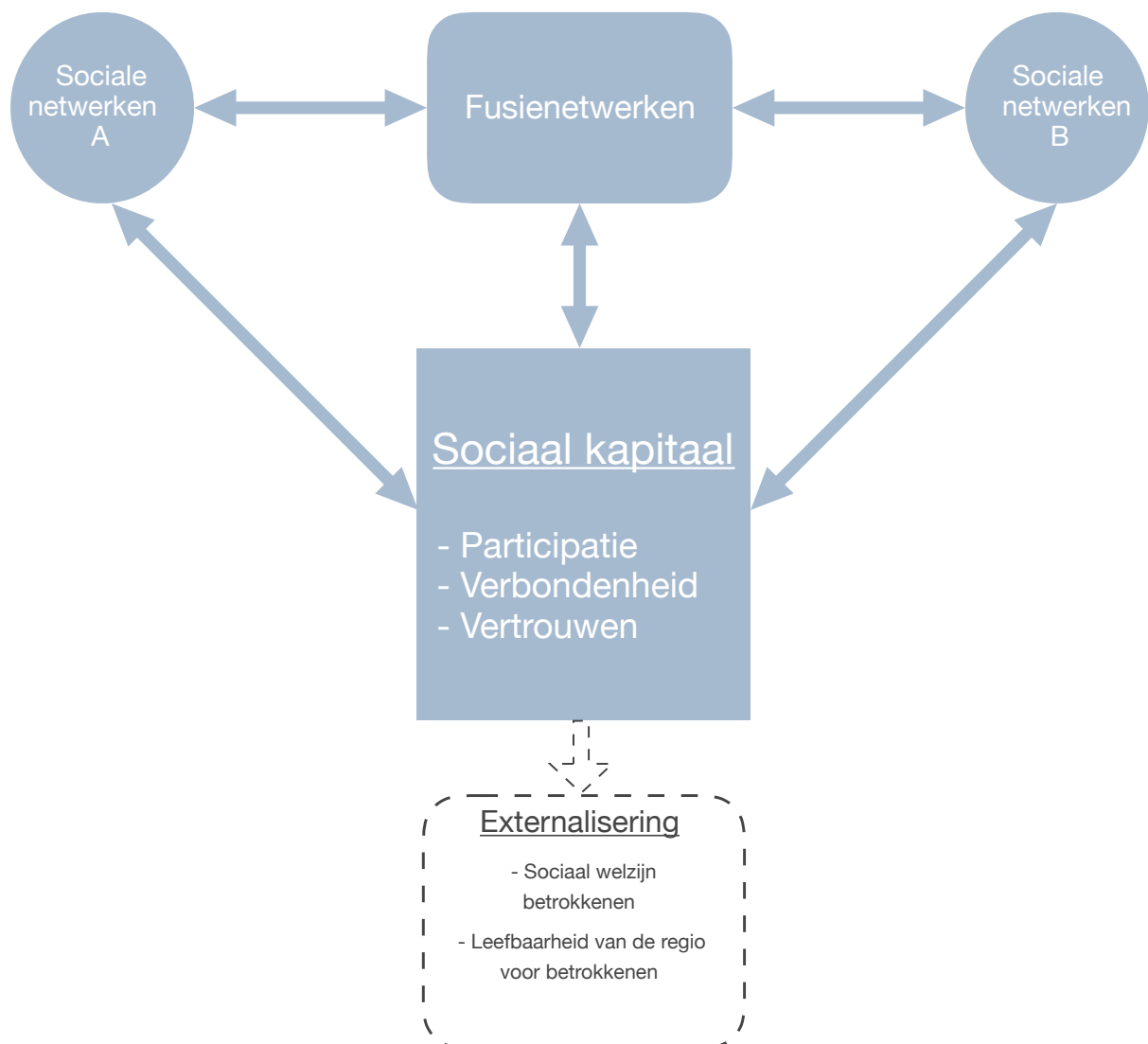
3. Conceptueel model

3.1. Conceptueel model

Sociaal kapitaal kan worden opgebouwd uit participatie (sociale interactie), verbondenheid en vertrouwen binnen sociale netwerken. Binnen een gefuseerde vereniging wordt dit opgebouwd door de bestaande sociale netwerken van de oude verenigingen en door nieuwe netwerken gevormd na de fusie door de mogelijke menging van oude sociale netwerken. Het sociaal kapitaal dat wordt opgebouwd binnen de sportvereniging heeft mogelijk zijn weerslag op het sociale welzijn en de waardering van de leefbaarheid van betrokkenen buiten de context van sport.

3.1.1. Visualisatie

Hieronder zijn de verschillende factoren en concepten binnen dit onderzoek visueel weergegeven (Figuur 2).

Figuur 2: Conceptueel model

4. Methodologie

4.1. Case: NEC Delfzijl

Voor dit onderzoek is een case gebruikt die representatief is voor gefuseerde verenigingen in krimpgebieden. NEC Delfzijl is fusie tussen de voetbalclubs FC Eemsboys en VV Neptunia. Beide verenigingen spelen in Delfzijl in het krimpgebied Noordoost-Groningen. Oorzaken van deze fusie houden verband met de demografische krimp in Noordoost-Groningen en de daarbij toenemende kosten per lid van de verenigingen. Door het gebrek aan aanwas van jeugdleden, speelden de jeugdafdelingen van beide verenigingen sinds 2012 onder een naam. De gemeente Delfzijl was daarbij niet meer bereid om twee sportparken financieel te onderhouden, waardoor beide verenigingen genoodzaakt zouden zijn op hetzelfde complex te spelen. De besturen van beide verenigingen waren toen van mening dat een volledige fusie een logische vervolgstap zou zijn. Sinds juli 2014 is de fusie een feit en telt de nieuwe vereniging 825 leden. Het onderzoek richt zich op alle betrokkenen van de vereniging. Niet alleen spelers, trainers en vrijwilligers, maar ook toeschouwers zouden kunnen bijdragen aan de opbouw van sociaal kapitaal, omdat zij ook onderdeel kunnen zijn van de sociale netwerken gelieerd aan de vereniging.

4.2. Meten van sociaal kapitaal

Grootaert et al. (2004) brengen sociaal kapitaal onder in meetbare dimensies. Een eerste component is de beschrijving van de sociale netwerken. De toegang tot die sociale netwerken kan worden gemeten aan de hand van participatie binnen de vereniging (Grootaert et al., 2004; Putnam, 2000). Hoe meer mensen participeren in een vereniging, hoe meer kansen dat biedt tot sociale interacties en het opbouwen van sociale relaties. In de opbouw van sociaal kapitaal spelen naast het aantal mensen waar het sociale netwerk uit bestaat ook de diversiteit ervan een rol. Een diverser netwerk kan leiden tot de opbouw van 'bridging' sociaal kapitaal waar een hoger rendement uit voortkomt (Elling, 2004; Putnam, 2000; Granovetter, 1982). Met betrekking tot toegang tot hulpbronnen spelen verbondenheid en vertrouwen een belangrijke rol. De vraag bij een gefuseerde vereniging is of de fusie ervoor zorgt dat er verbondenheid, eensgezindheid en vertrouwen ontstaan tussen de sociale netwerken van de oude verenigingen en sociale netwerken groter worden of dat er exclusie ontstaat op basis van de oude sociale verhoudingen tussen de voormalige verenigingen. In dat laatste geval blijven sociale netwerken ontstaan die te onderscheiden zijn op basis van verbondenheid met de vorige club waar mensen betrokken bij zijn geweest (VV Neptunia of FC Eemsboys).

4.3. Enquêtes

Om primaire data te verzamelen is er een anonieme enquête uitgezet. Door middel van een enquête kunnen inzichten in sociale patronen verkregen worden en antwoorden van respondenten makkelijk vergeleken worden (McLafferty, 2010). Deze mogelijkheid tot vergelijking is van belang omdat dit onderzoek zich richt op het opbouwen van sociaal kapitaal in een nieuwe situatie, waarbij meerdere partijen bij elkaar gebracht zijn. Kwalitatieve informatie over individuele cases zou het vinden van structuren en trends bemoeilijken. De digitale vragenlijst is verspreid via de website en social media van de gefuseerde vereniging NEC Delfzijl. Online is de vragenlijst 71 keer ingevuld. In de enquête staan vragen met betrekking tot de persoonskenmerken, achtergrond en de hoedanigheid waarin de respondent betrokken is met de vereniging gevolgd door vragen waarin de frequentie en aard van participatie aan activiteiten worden gemeten. Voor verdere vragen naar de

vorming van sociaal kapitaal is gebruik gemaakt stellingen gemeten met een Likert-schaal. Bij elk van deze vragen heeft de respondent keuze uit vijf opties, van "helemaal oneens" tot "helemaal eens".

4.4. Ethiek

In de enquête wordt aangegeven dat alle informatie vertrouwelijk wordt behandeld. Daarnaast is er geen vraag over de naam of het exacte adres van de respondent. Er is een vrijwillige mogelijkheid om een e-mailadres achter te laten om op de hoogte gehouden te worden van de uitkomsten van het onderzoek.

De doelstellingen van dit onderzoek riepen wat discussie op bij het bestuur van de vereniging. De angst bestond dat oude verhoudingen door het onderzoek benadrukt zouden worden. Het bestuur is juist bezig met het proberen te vormen van een eenheid binnen de vereniging. In goed overleg is hierdoor de vragenlijst aangepast naar een neutralere vraagstelling die minder uitgaat van verschillen tussen leden en meer uitgaat van overeenkomsten.

De respondenten die aangegeven hebben op de hoogte gesteld te willen worden van de resultaten van het onderzoek, krijgen per mail een kopie van de thesis.

4.5. Methode van analyse

De resultaten van de enquête zijn verwerkt in een SPSS bestand waarin de resultaten zijn geanalyseerd. Naar de opgestelde indicatoren van sociaal kapitaal (Grootaert et al. 2004) is eerst een beschrijving gegeven van de sociale netwerken. Hierin komen de grootte en de diversiteit, op basis van opleiding en sociale achtergrond, van de netwerken naar voren. Er wordt gekeken naar het aantal nieuwe mensen dat de respondenten na de fusie hebben leren kennen en of dat verband houdt met participatie in de vereniging. Daarna is gekeken in hoeverre de nieuwe sociale contacten een basis vormen voor de opbouw van sociaal kapitaal. Dit is gedaan door te kijken of de sociale relaties hecht genoeg zijn om een vertrouwensbasis te creëren. Tot slot is gekeken of het sociaal kapitaal opgebouwd binnen de vereniging zijn weerslag kan hebben buiten de context van sport. Dit is gedaan door te kijken naar de invloed van de sociale contacten binnen de vereniging op de waardering van het algehele sociale welzijn van de respondenten.

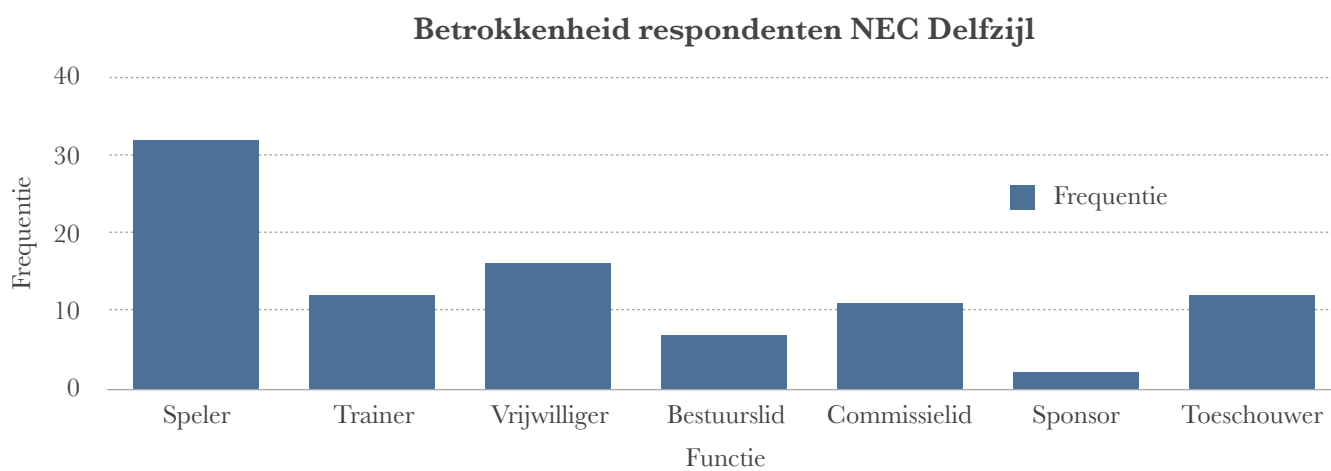
4.6. Reflectie

De dataverzameling heeft plaatsgevonden 27 november en 6 december 2015. De club wilde graag meewerken met een dergelijk onderzoek, mits de oude verhoudingen tussen de verenigingen die ten grondslag liggen aan de fusie niet werden benadrukt. Hiermee is een kleine vertraging ontstaan in de beginfase van de dataverzameling. Deze is vrij snel weer ingehaald door de snelheid waarin de enquête daarna is verspreid. Door de aanpassing van de vragenlijst zijn de vragen met betrekking tot de sociale exclusie indirect gesteld met een nadruk op sociale inclusie. Hiermee kan het zijn dat er minder over sociale uitsluiting gezegd kan worden dan in de oorspronkelijke enquête. Dat is niet heel schadelijk voor de analyse aangezien dat niet het belangrijkste onderdeel is van het onderzoek. Ook hebben 54 van de 71 respondenten de vragenlijst online ingevuld. Dat hoeft geen probleem te zijn aangezien steeds meer mensen toegang tot het internet hebben en dat het invullen van een online enquête gemakkelijker is dan een papieren versie. Wel is hiermee de methode van afname eenzijdiger dan gewenst.

5. Resultaten

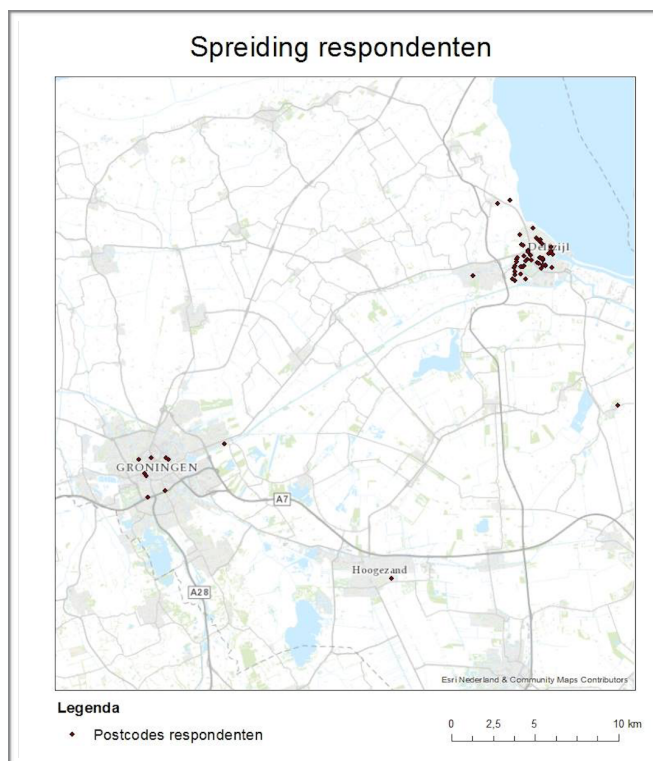
5.1. Algemene resultaten

Er zijn 71 respondenten die de enquête hebben ingevuld. Hiervan waren 64 man. De gemiddelde leeftijd van alle respondenten was 40 jaar. Van de respondenten had 46% (n=33) een verleden bij FC Emsboys en 41% (n=29) bij VV Neptunia. De overige 13% (n=9) had een verleden bij geen of een andere vereniging. Er is ook naar de hoedanigheid van betrokkenheid gevraagd in de enquête. De resultaten zijn in de volgende diagram in beeld gebracht (figuur 3). De respondenten hadden hier de mogelijkheid om meerdere antwoorden te geven dus sommige cases komen vaker voor in de diagram.

Figuur 3: Aard van betrokkenheid respondenten bij NEC Delfzijl

Respondenten blijken vooral te komen uit de omgeving van Delfzijl. Toch heeft de club NEC Delfzijl ook betrokkenen buiten de gemeente Delfzijl, zoals in de stad Groningen, Hoogezand en omliggende kernen als Appingedam, Holwierde en Nieuwolda. De spreiding van de respondenten naar postcode is weergegeven op de kaart in figuur 4. De respondenten in de stad Groningen zijn veelal jongeren die waarschijnlijk tot recent woonachtig zijn geweest in de regio Delfzijl en daar nog steeds voetballen. Voor de enkelen die in omliggende kleine kernen wonen kan hetzelfde gelden.

Figuur 4: Spreiding respondenten naar postcode

5.2. Opbouw sociale netwerken

Een eerste component kijkend naar sociaal kapitaal zijn sociale netwerken die ten grondslag staan aan de opbouw van sociaal kapitaal. Binnen deze paragraaf wordt gekeken naar de opbouw, grootte en de diversiteit van de sociale netwerken binnen de gefuseerde sportvereniging.

5.2.1 Participatie

Ten grondslag aan de opbouw van sociale netwerken, die nodig zijn voor de opbouw van sociaal kapitaal, staat de toegang daartoe. De toegang tot sociale netwerken kan gemeten worden aan de hand van participatie binnen de vereniging (Grootaert et al., 2004; Putnam, 2000). Hoe meer een individu participeert binnen de vereniging, hoe meer mogelijkheden tot het vormen van sociale netwerken. Zoals in beleidsstukken vaak wordt gesteld, kan een sportvereniging platform bieden voor ontmoetingen (Hoekman et al., 2015; Tonts & Atherley, 2005; Ministerie van VWS, 2012). Het is de vraag in hoeverre de vorming van nieuwe sociale netwerken door de gefuseerde vereniging wordt gefaciliteerd. Hiervoor zijn de volgende vragen opgesteld (tabel 1).

(N=71)					
Stelling/waardering	--	-	0	+	++
Ik maak makkelijk contact met oud leden van de andere vereniging dan waar ik gespeeld heb.	5,6%	9,9%	<u>33,8%</u>	<u>33,8%</u>	16,9%
NEC moet meer activiteiten organiseren om alle leden te verbinden.	7%	12,7%	33,8%	<u>36,6%</u>	9,9%
NEC Delfzijl is een eenheid	2,8%	9,9%	18,3%	<u>56,3%</u>	12,7%

Tabel 1: Uitkomsten relevante vragen met betrekking tot de opbouw van sociale netwerken

Het blijkt dat een ruime meerderheid van de respondenten NEC Delfzijl al als een eenheid ziet. Meer gemeenschappelijke activiteiten om de eensgezindheid te verstevigen zijn echter niet ongewenst. Op de vraag in hoeverre respondenten makkelijk contact maken met leden van de nieuwe bijgekomen vereniging wordt gematigd positief geantwoord. Dit kan impliceren dat er toch nog steeds een drempel is om op oud leden van de andere vereniging af te stappen. Dit zou kunnen betekenen dat de fusie er nog niet voor zorgt dat er gemakkelijk nieuw sociaal kapitaal wordt opgebouwd uit nieuwe fusienetwerken, omdat nog niet overtuigend blijkt dat de respondenten makkelijk in contact komen met oud leden van de andere vereniging.

Het is interessant te kijken welke factoren ervoor kunnen zorgen dat het contact tussen betrokkenen van beide verenigingen tot stand komt. Het is de vraag of enkel de frequentie van participatie ervoor zorgt dat oud leden van beide verenigingen met elkaar in contact komen of dat de vereniging hier meer in moet faciliteren met het organiseren van meer verbindende activiteiten. Om het verband tussen de ratio variabele participatie en de ordinaal ingedeeld variabele "nieuwe mensen leren kennen" te toetsen is rangcorrelatiecoëfficiënt van Spearman (rs) een geschikte toets. Hiermee kan gekeken worden of de participatie binnen de vereniging ervoor zorgt dat er nieuwe sociale netwerken kunnen ontstaan, die bestaan uit betrokkenen van beide verenigingen. De resultaten zijn in de volgende tabel opgenomen (tabel 2).

Spearman's correlatiecoëfficiënt		
Variabele	Significantie	Coëfficiënt
Aantal keer per week op vereniging x Nieuwe mensen leren kennen		0,000 0,640

Tabel 2: Uitkomsten Spearman's r (Aantal keer per week op vereniging x Nieuwe mensen leren kennen). CI: 95%

De nulhypothese stelt dat er geen verband is tussen de frequentie van participatie en de mate waarin betrokkenen nieuwe mensen leren kennen. Omdat de significantie onder 0,05 ligt (0,000), wordt deze H_0 verworpen. De coëfficiënt van 0,640 geeft aan dat er een sterk verband is tussen de variabelen. Dit duidt erop dat de sportvereniging zeker geldt als ontmoetingsplaats en platform voor het opbouwen van sociale relaties, zoals Tonts & Atherley (2005) ook stellen. Tevens geeft het aan dat hoe vaker een lid op de vereniging is, hoe groter de kans is dat hij zijn sociaal kapitaal uitbreidt doordat hij nieuwe mensen leert kennen.

5.2.2. Grootte sociale netwerken

Het blijkt dat de frequentie van participeren in de gefuseerde vereniging leidt tot het leren kennen van nieuwe mensen. In de tabel hieronder is te zien hoeveel nieuwe mensen de respondenten van de andere fusievereniging na de fusie gemiddeld hebben leren kennen (tabel 3).

Aantal nieuw leren kennen mensen na de fusie	Frequentie (N)	Gemiddelde (μ)
FC Eemsboys	33	23
VV Neptunia	29	22

Tabel 3: Aantal nieuw leren kennen mensen na de fusie

Het gemiddeld aantal nieuwe mensen die respondenten na de fusie hebben leren kennen ligt opvallend dicht bij elkaar. Om te kijken of dit kleine verschil in gemiddelden tussen oud leden van FC Eemsboys en VV Neptunia niet berust op toeval, is een T-toets voor twee onafhankelijke steekproeven geschikt. Hierin wordt getoetst of twee steekproefgemiddelden uit eenzelfde populatie kunnen komen en dus gelijk zijn (tabel 4).

T-toets voor onafhankelijke steekproeven		
Variabele	Significantie	t
Aantal nieuw leren kennen mensen na fusie	0,676	0,420

Tabel 4: T-toets voor onafhankelijke steekproeven met een betrouwbaarheidsinterval van 95%

Voor H_0 geldt dat de betrokkenen van FC Eemsboys gemiddeld net zo veel mensen hebben leren kennen na de fusie als de betrokkenen van VV Neptunia ($\mu_{FC\text{Eemsboys}} = \mu_{VV\text{Neptunia}}$). De significantie van 0,0676 is hoger dan 0,05 (CI 95%), waardoor de H_0 moet worden aangenomen. Het blijkt dus dat voor betrokkenen van beide verenigingen geldt dat na de fusie sociale netwerken evenveel zijn vergroot.

5.2.3. Diversiteit sociale netwerken

Om zo een zo hoog mogelijk rendement uit sociaal kapitaal te halen, is het voor individuen niet alleen van belang netwerken te vormen met gelijkgestemden maar ook met individuen met een andere sociale achtergrond (Gittell & Vidal, 1998; Putnam, 2000; Elling, 2004). In tabel 5 zijn relevante resultaten met betrekking tot de diversiteit sociale relaties te zien.

Door lid te zijn van NEC Delfzijl... (N=71)					
Stelling/waardering	--	-	0	+	++
Kom ik veel in contact met mensen met andere normen en waarden dan ik	14%	14%	29,6%	35,4%	7%
Kom ik veel in contact met mensen met verschillende opleidingsniveaus	5,6%	1,4%	22,5%	47,9%	22,5%

Tabel 5: Uitkomsten relevante vragen met betrekking op de aard van sociale netwerken

Uit de resultaten in tabel 5 blijkt dat de respondenten gematigd positief hebben geantwoord op de vragen met betrekking tot de diversiteit van sociale netwerken binnen de vereniging. De respondenten geven aan meer in contact te komen met mensen met verschillende achtergronden, met name op basis van het opleidingsniveau. Het opbouwen van sociale contacten buiten de eigen normen en waarden of met mensen met een andere sociale achtergrond (opleidingsniveau) is goed voor de kwaliteit van het sociaal kapitaal van een individu en een groep (Gittel & Vidal, 1998; Putnam, 2000; Elling, 2004). Uit de resultaten in tabel 5 blijkt dat een sportvereniging een platform biedt voor het opbouwen van diverse sociale netwerken. Hiermee kan een basis worden gelegd voor de opbouw van 'bridging' sociaal kapitaal (Putnam, 2000).

5.3. Opbouw van sociaal kapitaal door sport

Om maximaal rendement uit sociaal kapitaal te halen is meer nodig dan een groot of divers netwerk. Om efficiënt gebruik te kunnen maken van de hulpbronnen die voortvloeien uit sociaal kapitaal, zijn hechtere relaties van belang (Krackhardt, 1992). Op basis van verbondenheid en vertrouwen, wat voortkomt uit hechtere banden, kan er sociaal kapitaal opgebouwd worden. Het is een indicatie voor sterke sociale banden, als mensen buiten het voetbal om regelmatig contact hebben. Het is daarom van belang om te kijken of de fusie van twee verenigingen ervoor kan zorgen dat betrokkenen met meer mensen contact hebben buiten het verenigingsleven om.

In de enquête wordt gevraagd naar het aantal mensen waar de respondenten meermaals per week contact hebben die ze na de fusie nieuw hebben leren kennen. Deze contacten spelen dus niet alleen binnen maar ook buiten de context van de sport een rol en zijn daarmee hechtere sociale relaties. Dit kan worden afgezet tegenover de mate van participatie om te beoordelen of participeren binnen de sportvereniging leidt tot sterke sociale relaties. Spaaij (2009) en Elling (2004) betwijfelen of er hechtere relaties voortkomen uit sport. Het blijkt dat sociale relaties opgedaan binnen een sportvereniging vaak niet verder reiken dan de sport zelf (Elling, 2004). Om te kijken of er een verband tussen participatie in de vereniging en de vorming van hechte sociale relaties bestaat, kan gebruik worden gemaakt van lineaire regressie. Hierin wordt het aantal mensen die de respondent nieuw heeft leren kennen en waar de respondent meermaals per week contact heeft, verklaard uit het aantal keer per week aanwezig zijn op de vereniging. In onderstaande tabel staan de relevante resultaten uit de regressie analyse (tabel 6).

Enkelvoudige lineaire regressie (N=71)		
Model	R	R ²
		0,244
		0,06
ANOVA	F-ratio	Sign.
	4,38	0,040
Coëfficiënten	B	Sign.
	0,86	0,040

Tabel 6: Enkelvoudige lineaire regressie. Onafhankelijk: aantal keer per week op het complex. Afhankelijk: Aantal na de fusie leren kennen verenigingsoverstijgende contacten. Betrouwbaarheidsinterval: 95%.

De variantie-analyse (ANOVA) geeft aan of het model significant is en wat toevoegt aan de onafhankelijke variabele. De significantiewaarde is kleiner dan 0.05 (0.04). Daarmee is het voor 95% zeker dat het model iets verklaart. Voor de H₀ van de regressie-analyse geldt dat er geen lineair verband is tussen het aantal keer per week op de vereniging zijn en het aantal nieuwe verenigingsoverstijgende contacten. Deze H₀ kan met een betrouwbaarheidsinterval van 95%

worden verworpen (sign: 0,040), wat betekent dat er een lineair verband kan zijn. Uit Pearson's correlatiecoëfficiënt blijkt dat de correlatie tussen de variabelen matig is ($R=0,244$) (Norušis, 2006). Daarbij komt dat het model slechts voor 6% de afhankelijke variabele verklaart ($R^2=0,06$). Dit betekent dat het aantal nieuwe contacten na de fusie beperkt verband houden met de frequentie van participatie in de vereniging. Het gebeurt dus dat mensen, die de respondenten nieuw hebben leren kennen na de fusie, ook buiten de sport om een sociaal contact worden, maar dat dit lang niet altijd het geval. Dat de kans dat het zover komt is niet zo erg groot is, blijkt uit het matige verband. Dit sluit aan bij de bevindingen van Spaaij (2009) en Elling (2004), die ook stellen dat het vormen van een hecht netwerk op basis van sport lastig is. Ook kan dit aansluiten bij de gedachte dat er tijd nodig is om sociale relaties en sociaal kapitaal op te bouwen (Darcy et al., 2014). Wellicht is de fusie nog te kort geleden en zullen er in de toekomst meer hechte sociale relaties uit voortvloeien.

5.4. Verbondenheid

Ondanks dat er nog weinig hechte relaties voortvloeien uit de fusie, kan de sportvereniging wel een platform bieden waarin saamhorigheid en eensgezindheid kunnen leiden tot verbinding tussen de leden (Tonts & Atherley, 2005; Van Bottenburg & Schuyt, 1996). Deze verbondenheid tussen de leden van beide verenigingen kan een basis vormen voor de opbouw van sociaal kapitaal. In de enquête zijn aantal vragen opgenomen met betrekking tot de verbondenheid van betrokkenen met de nieuw gefuseerde vereniging (tabel 7).

Stellingen (N=71)					
Waardering	--	-	0	+	++
Ik voel me verbonden met NEC Delfzijl	2,8%	4,2%	16,9%	35,2%	<u>40,8%</u>
Ik voel me nog verbonden met betrokkenen van mijn oude vereniging	5,6%	7%	14%	<u>43,7%</u>	29,6%
NEC Delfzijl is een eenheid	2,8%	9,9%	18,3%	<u>56,3%</u>	12,7%
NEC Delfzijl moet meer activiteiten organiseren om alle leden te verbinden	7%	12,7%	33,8%	<u>36,6%</u>	9,9%
Ik vind de fusie een goed idee	4,2%	1,4%	5,6%	18,3%	<u>70,4%</u>

Tabel 7: Uitkomsten relevante vragen met betrekking op de verbondenheid met de vereniging

Uit de tabel blijkt dat de meerderheid zich verbonden voelt met de nieuw gefuseerde vereniging en dat de respondenten positief tegen de fusie aankijken. Wat opvalt in de tabel is de hoge score van verbondenheid met de oude vereniging. Hieruit blijkt dat NEC Delfzijl op basis van sociale contacten nog niet echt een eenheid is.

De nieuwe vereniging speelt op het voormalige complex van FC Eemsboys. Het kan daarom zijn dat het gevoel van verbondenheid voor oud leden van VV Neptunia verschilt met die van FC Eemsboys. Wilcoxon rangtoetsen voor 2 ongepaarde steekproeven (Mann-Whitney toets) zijn geschikt om te meten of de waardering van verbondenheid verschilt tussen de oud leden van de verschillende verenigingen (tabel 8).

Mann-Whitney toets	
Nullhypothese (H_0)	Significantie
Oud leden van VV Neptunia en FC Eemsboys voelen zich even verbonden met NEC Delfzijl	0,147

Tabel 8: Verbondenheid met de gefuseerde vereniging. Cl: 95%

Uit het resultaat van de test blijkt dat de H_0 zal moeten worden aangenomen ($0,147 > 0,05$). Dit houdt in dat oud leden van FC Eemsboys en VV Neptunia zich evenveel verbonden voelen met de nieuwe vereniging. Hiermee lijkt het erop dat het voor oud leden van VV Neptunia niet uitmaakt dat ze op het complex van FC Eemsboys spelen. Ze voelen zich evenveel verbonden met de nieuwe vereniging als oud leden van FC Eemsboys.

5.5. Vertrouwen

Om gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden van sociale netwerken is een zekere mate van wederkerig vertrouwen noodzakelijk. Het versterkt sociale relaties en vormt de basis voor het doorgeven van (vertrouwelijke) informatie (Putnam, 2000). In de enquête is gevraagd in welke mate de respondent persoonlijke zaken deelt met oud leden van zowel FC Eemsboys als VV Neptunia. Het is de vraag of respondenten net zo veel vertrouwen hebben in betrokkenen van hun oude vereniging als in betrokkenen van de nieuw bijgekomen vereniging. Aangezien de mate waarin respondenten persoonlijke zaken delen met andere betrokkenen gemeten is op een ordinale schaal moet gebruik worden gemaakt van de Mann-Whitney toets. Als onafhankelijke variabele wordt de “moedervereniging” gebruikt en als afhankelijke het vertrouwen in ofwel oud leden van FC Eemsboys of VV Neptunia. De uitkomsten staan in onderstaande tabel (tabel 9).

Mann-Whitney	Vertrouwen in Eemsboys leden	Vertrouwen in Neptunia leden
Significantie	0,003	0,028

Tabel 9: Vertrouwen in oud leden van de eigen en de nieuwe vereniging

Voor de H_0 van de Mann-Whitney toets geldt dat de rangnummers van de twee groepen respondenten op basis van hun oude vereniging gelijk is. Met andere woorden: oud leden van FC Eemsboys en VV Neptunia zouden dan evenveel vertrouwen in oud leden van de eigen als de nieuw bijgekomen vereniging hebben. Voor zowel het vertrouwen in oud leden van FC Eemsboys als van VV Neptunia dient deze H_0 verworpen te worden. De uitkomst van de toets geeft daarmee aan dat het vertrouwen in leden van de eigen oude vereniging niet gelijk is aan het vertrouwen in leden van de nieuw bijgekomen vereniging. Dit duidt erop dat na de fusie nog weinig overbruggende vertrouwensrelaties zijn opgebouwd tussen de verenigingen. Dit sluit aan bij de gedachte dat in beleidstukken de rol van sport wordt overschat in de opbouw van sociaal kapitaal (Spaaij, 2009). Daarbij kan ook hier kan de factor tijd een rol spelen (Darcy et al., 2014). Wellicht is er meer tijd nodig voor er gemakkelijker vertrouwensbanden ontstaan tussen oud leden van beide verenigingen.

5.6. Sportief sociaal kapitaal buiten de context van de sport

In beleidstukken wordt vaak gesteld dat de opbouw van sociaal kapitaal bijdraagt aan de leefbaarheid van de regio. Het blijkt dat sociaal kapitaal opgebouwd door sport vaak weinig weerslag heeft buiten de context van sport (Spaaij, 2009; Elling, 2004). Ook blijkt het eventuele verlies van voorzieningen vaak alleen maar tijdelijk invloed te hebben op de leefbaarheid (Haartsen & Venhorst, 2009). Het is dus van belang om te kijken hoe belangrijk de voetbalvereniging is voor de respondenten en hun sociaal welzijn. Hiermee kan worden beoordeeld of een fusie van sportverenigingen op sociaal gebied noodzakelijk is. In onderstaande tabel zijn de relevante resultaten van de vragen met betrekking op leefbaarheid verwerkt (tabel 10).

Stellingen (N=71)					
Waardering	--	-	0	+	++
Mijn contacten bij NEC zijn een belangrijk onderdeel van mijn sociale leven	5,6%	8,5%	<u>29,6%</u>	<u>29,6%</u>	26,8%
Als NEC niet zou bestaan, zou ik veel van mijn kennissen niet meer zien	9,9%	8,5%	28,2%	<u>40,8%</u>	12,7%
Als NEC niet zou bestaan, zou ik sneller geneigd zijn te verhuizen	<u>43,7%</u>	16,9%	14,1%	18,3%	7%

Tabel 10: Uitkomsten relevante vragen met betrekking op de sociale component van leefbaarheid

Het blijkt dat de respondenten redelijk tot veel waarde hechten aan de sociale contacten opgedaan binnen de voetbalvereniging. Het is alleen weinig overtuigend. Het voortbestaan van de voetbalvereniging heeft dan ook niet zo'n groot belang in de respondenten hun leven dat ze sneller geneigd zijn te verhuizen wanneer de voorziening zou verdwijnen.

Om te kijken wat de invloed van de fusie is op het sociale welzijn van de respondenten kan gekeken worden naar het verband tussen het aantal mensen dat de respondenten na de fusie hebben leren kennen op de waardering van de sociale contacten binnen de vereniging. Hiervoor zal weer Spearman's correlatiecoëfficiënt gebruikt worden waarin de waardering van de sociale contacten ('mijn contacten bij NEC zijn een belangrijk onderdeel van mijn sociale leven') wordt verklaard uit het aantal mensen die de respondenten na de fusie hebben leren kennen (tabel 11).

Spearman's correlatiecoëfficiënt		
Variabele	Significantie	Coëfficiënt
Nieuwe mensen leren kennen x Waardering sociale leven		0,274
		0,132

Tabel 11: Verband tussen het aantal nieuw leren kennen mensen en de waardering van het sociale leven

De H_0 stelt dat er geen verband is tussen het aantal na de fusie leren kennen mensen en de waardering van het sociale leven. Deze nulhypothese zal moeten worden aangenomen ($0,274 > 0,05$). Hieruit kan worden geconcludeerd dat ondanks dat de respondenten het sociale leven opgebouwd binnen de vereniging positief waarderen, de fusie hier nog geen positieve bijdrage aan heeft kunnen leveren. Dit sluit aan bij de gedachte dat sociale relaties opgedaan binnen de sport weinig weerslag hebben buiten de sportieve context (Spaaij, 2009; Elling, 2004). Ook in een context van demografische krimp, waarin een sportvereniging mogelijk een belangrijkere rol speelt in het sociale leven van bewoners (Hoekman et al., 2015; Tonts & Atherley, 2005), lijkt dit dus niet het geval. Ook sluit het aan bij de gedachte dat het verlies van voorzieningen niet altijd leidt tot een verminderde leefbaarheid (Haartsen & Venhorst, 2009).

6. Conclusies en discussie

6.1. Conclusies

Door demografische krimp komen sportvoorzieningen door een afname van draagvlak en aanwas van jeugd onder druk te staan (Hoekman et al., 2015). Zo ook de verenigingen VV Neptunia en FC Eemsboys. Een fusie van verenigingen is hiervoor een oplossing. Sportvoorzieningen kunnen daarbij worden gezien als platform voor ontmoetingen en broedplaatsen voor de vorming van sociaal kapitaal (Tonts & Atherley, 2005; Van Bottenburg & Schuyt, 1996; Elling et al., 2001). Door te sporten zouden bruggen tussen verschillende maatschappelijke groepen geslagen worden en verbroedering optreden (Duyvendak e.a., 1998; Hartmann, 2000). Deze visie wordt door beleidsstukken breed ondersteund, maar blijkt wetenschappelijk lastig hard te maken (Spaaij, 2009).

6.1.1. Sociale netwerken

Een van de componenten van sociaal kapitaal is de netwerkcomponent. Daarbinnen is de grootte van het netwerk een indicator. Uit de enquête blijkt dat netwerken van betrokkenen van zowel FC Eemsboys als VV Neptunia gegroeid te zijn. Er blijkt geen significant verschil te zijn tussen de verenigingen, wat inhoudt dat voor de betrokkenen van beide verenigingen de netwerken evenveel gegroeid zijn. Het opbouwen van sociale netwerken correleert sterk met de participatiegraad van de betrokkenen binnen de vereniging, wat inhoudt dat de sportvereniging een platform biedt voor het creëren van sociale netwerken. Dit ondersteunt de tendens de literatuur waarin participatie veelal als meetlat voor de opbouw van sociaal kapitaal wordt gebruikt (Putnam, 2000; Grootaert et al., 2004).

De participatiegraad alleen is te weinig om sociaal kapitaal te herleiden (Putnam, 2000). Binnen sociaal kapitaal bestaat er een onderscheid tussen 'bonding' en 'bridging' social capital (Gittell & Vidal, 1998; Putnam, 2000). Om zo veel mogelijk uit sociaal kapitaal te halen, is het voor individuen niet alleen van belang netwerken te vormen met gelijkgestemden ('bonding') maar ook met individuen met een andere sociale achtergrond ('bridging'), die gebaseerd wordt op geslacht, opleiding en normen en waarden (Putnam, 2000; Granovetter, 1982). Net als in de literatuur breed ondersteund wordt, lijkt een sportvereniging een platform te bieden voor de opbouw van overbruggend sociaal kapitaal (Hartmann, 2000; Tonts, 2005; Tonts & Atherley, 2005).

Uit de resultaten blijkt dat de respondenten positief hebben geantwoord op de vragen met betrekking tot de diversiteit van sociale netwerken binnen de vereniging. De respondenten geven aan meer in contact te komen met mensen met verschillende achtergronden. Toch blijkt uit de aselecte steekproef dat 90% man is. Hoewel participatiepatronen binnen sportverenigingen heterogener worden, lijken deze nog steeds gestructureerd door sekse, leeftijd, etniciteit, opleiding en seksuele voorkeur (Janssens et al., 2003; Van der Meulen, 2003). Dit hoeft niet van negatieve invloed te zijn op de mate van diversiteit van de sociale netwerken binnen de vereniging, aangezien deze diversiteit in de context van sociaal kapitaal zich vooral baseert op leeftijd, etniciteit, opleiding en normen en waarden (Elling, 2004).

Uit een regressieanalyse in onderzoek blijkt dat er een zwak verband is tussen het aantal mensen die de respondenten nieuw hebben leren kennen en het aantal daarvan waar sterkere sociale relaties mee worden opgebouwd, die ook zouden kunnen standhouden buiten de sport om. Hieruit kan worden geconcludeerd dat de fusie nog weinig nieuwe hechte sociale relaties oplevert (Elling, 2004; Vermeulen & Verweel, 2009). Dit ondersteunt de gedachte dat vriendschappen vaak niet verder reiken dan de sport. Ook moet hier de factor tijd in acht worden genomen. Wellicht is de fusie nog te kort geleden om al tot hechte sociale relaties te kunnen leiden (Darcy et al., 2014).

6.1.2. Verbondenheid

Ondanks dat er nog weinig hechte relaties voortvloeien uit de fusie, kan de sportvereniging wel een platform bieden waarin saamhorigheid en eensgezindheid kunnen leiden tot verbinding tussen de leden (Tonts & Atherley, 2005; Van Bottenburg & Schuyt, 1996). De nieuwe vereniging speelt op het oude complex van FC Eemsboys. Het blijkt dat ondanks dat VV Neptunia naar een andere locatie heeft moeten gaan, beide groepen respondenten zich evenveel verbonden voelen met de nieuwe gefuseerde vereniging.

De resultaten laten zien dat de meerderheid van de respondenten zich verbonden voelt met de nieuw gefuseerde vereniging, maar zich ook nog sterk verbonden voelen met de mensen van de oude vereniging. Hieruit blijkt dat NEC Delfzijl op basis van sociale contacten nog niet echt een eenheid is. Dit sluit aan bij de gedachte dat sport ook kan leiden tot sociale exclusie van mensen buiten de vereniging (Darcy et al., 2014; Lake, 2011). Dit is het geval wanneer een saamhorigheids- of groepsgevoel ertoe leidt andere groepen buiten te sluiten. Dit belemmert de mogelijkheid tot het vormen van sterke sociale netwerken.

6.1.3. Vertrouwen

Een andere component van sociaal kapitaal is vertrouwen. Er is een wederkerige vertrouwensbasis nodig om toegang te krijgen tot de hulpbronnen binnen een netwerk (Putnam, 2000). Uit het onderzoek blijkt dat oud leden van FC Eemsboys en VV Neptunia niet evenveel vertrouwen hebben in oud leden van de eigen als de nieuw bijgekomen vereniging. De respondenten hebben meer vertrouwen in mensen die afkomstig zijn van dezelfde vereniging. Dit heeft wellicht iets te maken met een gedeelde historie. Het blijkt dat de fusie nog weinig nieuwe hechte relaties voortbrengt, waar vertrouwen uit opgebouwd kan worden. Het kan zijn dat de opbouw van vertrouwen tussen oud leden van beide verenigingen alsnog later optreedt, wanneer sociale relaties tussen beide groepen lang standhouden (Krackhardt, 1992; Darcy et al., 2014; Buffel et al., 2009).

6.1.4. Sociaal kapitaal buiten de context van sport

De respondenten hechten redelijke waarde aan de sociale contacten opgedaan binnen de voetbalvereniging. Ook blijkt dat ondanks dat de respondenten wel waarde hechten aan hun sociale netwerk binnen de vereniging, mensen de voetbalclub niet zien als een essentieel deel van hun leefomgeving. Ook in een context van demografische krimp, waarin een sportvereniging mogelijk een belangrijkere rol speelt in het sociale leven van bewoners (Hoekman et al., 2015; Tonts & Atherley, 2005), lijkt dit dus niet het geval. Hiermee is het weinige sociaal kapitaal dat nu wordt opgebouwd ten gevolge van de fusie een zeer beperkte weerslag heeft op de leefbaarheid van de betrokkenen bij de vereniging. Dat sluit aan bij de gedachte dat de positieve rol van sociaal kapitaal opgebouwd door sport voor de gemeenschap in de publieke opinie en beleidsstukken overschat wordt (Spaaij, 2009; Elling, 2004). Sociale contacten reiken vaak niet verder dan het sportveld waardoor de vorming van een hecht netwerk alleen op basis van sport niet mogelijk lijkt (Elling, 2004). Dit blijkt ook te gelden in de context van demografische krimp, waar sportverenigingen in beleidsstukken een grote rol toebedeeld krijgen in het lokale sociale speelveld (Hoekman et al., 2015; Tonts & Atherley, 2005).

6.2. Discussie

In deze thesis is voor een wetenschappelijke benadering van het concept sociaal kapitaal gekozen. De uitkomsten van dit onderzoek komen sterk overeen met de sceptische literatuur naar de opbouw van sociaal kapitaal door sport. Ondanks de positieve insteek van dit onderzoek blijkt weinig sociaal kapitaal te worden opgebouwd naar aanleiding van de fusie. Deze resultaten worden tegenover de trend in beleidsstukken gezet waarin sociaal kapitaal vaak wordt gezien als sociaal wondermiddel. Het probleem hiervan is dat in elk stuk een andere definitie wordt gebruikt van het concept sociaal kapitaal. Met name in beleidsstukken en collegeprogramma's worden sociaal kapitaal, sociale verbondenheid en hun verband met sociaal welzijn sterk door elkaar gebruikt. Dit maakt een dergelijk onderzoek als deze lastig tegenover andere stukken te zetten. Het kan zijn dat ook daar de oorzaak ligt van het verschil in opvattingen die de wetenschap en beleidsstukken hebben met betrekking tot de opbouw van sociaal kapitaal door sport.

Het onderzoek kan iets te vroeg hebben plaatsgevonden. De fusie is een jaar voor het onderzoek voltrokken en wellicht zou er nadat er meer tijd voltrokken was, meer sociaal kapitaal kunnen worden opgebouwd. Een zelfde onderzoek zou over een aantal jaar nog eens uitgevoerd kunnen worden om te kijken welke rol de factor tijd kan hebben. Ook heeft er geen nulmeting plaats kunnen vinden om te kijken hoe sociaal kapitaal werd opgebouwd in voorgaande verenigingen.

7. Literatuurlijst

- Alkemade, J. van, Avric, B., Arends, H., Kunen, M., Veerman, H. & Gillieron, R. (2014). *Themadossier sport en leefbaarheid in krimp- en anticipeerregio's*. Utrecht / Ede / Arnhem: Movisie/ NISB/ NOC*NSF.
- Atherley, K.M. (2006). 'Sport, Localism and Social Capital in Rural Western Australia'. *Geographical Research*, 44 (4), 348-60.
- Bogaart, A. & A. Van der Horst. (2011). *Bezuinigingen van gemeenten en provincies op kunst en cultuur*. Amsterdam: DSP Groep.
- Bottenburg, M. van & Schuyt, K. (1996). *De maatschappelijke betekenis van sport*. Arnhem: NOC*NSF.
- Bourdieu, P. (1986). The forms of capital in Richardson, J.G. (Red.), *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education* (pp. 241-261). Westport: Greenwood Press, Inc.
- Breedveld, K. (2003). Sport en cohesie: de relatie tussen sportdeelname en sociaal kapitaal. In K. Breedveld (red.) *Rapportage Sport 2003* (pp. 247-283). Den Haag: SCP
- Brown, K.M., Hoye, R. & Nicholson, M. (2014). Generating trust? Sport and community participation. *Journal of Sociology*, 50(4): 437-457.
- Buffel, T., Verté, D., Vyncke, V. & Willems, S. (2009). Netwerken, vertrouwen en wederkerigheid: Over de complexiteit van het concept sociaal kapitaal. *Welzijnszorg*, 75: 1-36.
- Coleman, J.S. (1988). *Social Capital in the Creation of Human Capital*. Chicago: University of Chicago.
- Dam, F. van, Groot, C., Verwest, F. (2006). *Krimp en ruimte: bevolkingsafname, ruimtelijke gevolgen en beleid*. Rotterdam: NAI uitgevers.
- Darcy, S., Maxwell, H., Edwards, M., Onyx, J. & Sherker, S. (2014). More than a sport and volunteer organisation: Investigating social capital development in a sporting organisation. *Sport Management Review*, 17(4): 395-406.
- Donner, J.P.H. (2011). *Geografische afbakening van de anticipeergebieden*. Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Den Haag.
- Dyreson, M. (2001). Maybe its better to bowl alone: Sport, community and democracy in american thought. *Culture, Sport, Society*, 4(1): 19-30.
- Duyvendak, J.W., Krouwel, A., Boonstra, N. & Kraaijkamp, R. (1998). *Integratie door sport? Een onderzoek naar gemengde en ongemengde sportbeoefening van allochtonen en autochtonen*. Rotterdam: Bestuursdienst.
- Elling, A. (2004). 'We zijn vrienden in het veld'. *Grenzen aan sociale binding en 'verbroedering' door sport*. *Pedagogiek*, 24(4): 342-360.
- Elling, A. (2002). 'Ze zijn er (niet) voor gebouwd'. *In- en uitsluiting in de sport naar sekse en etniciteit*. Nieuwegein/Den Bosch: Arko Sports Media/Mulier Instituut.
- Elling, A., Knoppers, A. & De Knop, P. (2001). The social integrating meaning of sport: A critical and comparative analysis of policy and practice in the Netherlands. *Sociology of Sport Journal*, 18: 414-434.
- Engbersen, R. (2002). Sociale cohesie. In L. Verplanke, R. Engbersen, J.W. Duyvendak, E. Tonkens, K. Van Vliet (Red.) *Open deuren. Sleutelwoorden van lokaal sociaal beleid*. (pp. 137 - 141). Utrecht: NIZW Uitgeverij.

- Gittel, R. & Vidal, A. (1998). *Community Organizing: Building Social Capital as a Development Strategy*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications
- Granovetter, M. (1982). The Strength of Weak Ties: A Network Theory Revisited. *Sociological Theory*, 1: 201-233
- Green, A. & Janmaat, J.G. (2011). *Regimes of Social Cohesion. Societies and the Crisis of Globalization*. Londen: Pallgrave Macmillian
- Grootaert, C. (2004). *Measuring Social Capital : An Integrated Questionnaire*. Washington: World Bank Publications.
- Haartsen, T., Wissen, L. van (2012). Causes and consequences of regional population decline for primary schools. *Tijdschrift voor Economische en Sociale geografie*, 103(4): 487-496.
- Haartsen, T., Venhorst., V. (2009). Planning for decline: anticipating on population decline in the Netherlands. *Tijdschrift voor economische en Sociale Geografie*, 101(2): 218-227.
- Hart, J. de, Knol, F., Maas-de Waal, C. & Roes, T. (2002). *Zekere banden: sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Hartmann, D. (2000). Rethinking the relationship between sport and race in American culture: golden ghettos and contested terrain. *Sociology of Sport Journal*, 17: 229-253.
- Hoekman, R. & Van der Bol, P. (2014). *Sport in collegeprogramma's 2014. Van armoedebeleid tot zelfredzaamheid*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Hoekman, R., Bulsink, A. & Kalmthout, J. van (2015). *Sportverenigingen in krimpgebieden: het belang van sportverenigingen voor de leefbaarheid in krimpkeren*. Geraadpleegd op 02-10-2015 via <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2015/06/01/sportverenigingen-in-krimpkeren>. Utrecht: Mulier Instituut
- Hospers, G.J. (2010). *Krimp!*. Amsterdam: SUN.
- Huitsing, G., & Bosman, R. (2011). *Toekomstbestendig plattelandsonderwijs. verkenning van mogelijkheden en belemmeringen voor samenwerking tussen dorpscholen*. Groningen: Rijksuniversiteit Groningen.
- Janssens, J., Elling, A. & Kalmthout, J. van (2003). *"Het gaat om de sport": Een onderzoek naar de sportdeelname van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Krackhardt, D. (1992). The Strength of Strong Ties: The Importance of Philos in Organizations. In N. Nohria & R. Eccles (red.), *Networks and Organizations: Structure, Form and Action* (pp. 216-239). Boston, MA: Harvard Business School.
- Leidelmeijer, K. en Schulenberg (2013). *Onderscheid in leefbaarheid. Ontwikkeling van de leefbaarheid 2010-2012*. Amsterdam: RIGO en Atlas voor gemeenten.
- Lake, R. J., (2011). 'They treat me like I'm scum': Social exclusion and established-outsider relations in a British tennis club. *International Review for the Sociology of Sport*, 48(1): 112-128.
- Leede, J.J. de, Ensink. (1993). *Leefbaarheid in landelijke gebieden, een kwestie van aandacht*. Den Haag: VNG.
- Lock, D., Taylor, T., & Darcy, S. (2008). Soccer and social capital in Australia. *Sport and social capital*. Oxford, UK: Elsevier.
- Lochner, K., Kawachi, I., Kennedy B.P. (1999). Social capital: a guide to its measurement. *Health & Place*, 5: 259-270
- Lyson, T, A. (2002). What does a school mean to a community? Assessing the social and economic benefits of school to rural villages in New York. *Journal of Research in Rural Education*, 17(3): 131-137.

- McLafferty, S. L. (2010). Conducting Questionnaire Surveys. In Clifford, N. & French, S. & Valentine, G. (Red.), *Key Methods in Geography* (pp. 77-88). Londen: Sage.
- Meulen, R. van der (2003). Beoefening. In K. Breedveld (red.) *Rapportage Sport 2003* (pp. 71-97). Den Haag: SCP.
- Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling & Werkgroep Leefbaarheid en Voorzieningen (2011).
- Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2012). *Krimp in beeld. De sociale gevolgen van demografische veranderingen*. Geraadpleegd op 03-01-2016 via: https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Krimp%20in%20beeld%20%5BMOV-177605-0.3%5D.pdf
- Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling (2011). *Krimp, het nieuwe groeien*. Geraadpleegd op 14-09-2015 via: <https://www.movisie.nl/publicaties/krimp-nieuwe-groeien>.
- Norušis, M. J. (2006). *SPSS 14.0 Guide to Data Analysis*. Upper Saddle River: Prentice Hall.
- Onderwijsraad (2013). *Grenzen aan kleine scholen. Sterk en pluriform onderwijs in tijden van krimp: adviesrapport*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Pretty, G., Andrews, L., Colett, C. (1994). Exploring adolescents sense of community and its relationship to loneliness. *Journal of Community Psychology*, 22: 346-358.
- Pukeliene, V. en V. Starkauskiene (2011), "Quality of life: factors determining its measurement complexity". *Engineering economics*, 22(2): 147-156.
- Putnam, R.D. (2000). *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Touchstone.
- Rijk, VNG & IPO (2009). *Krimpen met Kwaliteit*. Geraadpleegd op 03-01-2016 via: http://www.ipo.nl/files/8413/5722/8801/krimpen_met_kwaliteit_lr_definitief_0.pdf
- Rijksoverheid (2013). *Oorzaken en gevolgen bevolkingskrimp*. Geraadpleegd op 02-10-2015 via <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/bevolkingskrimp/oorzaken-en-gevolgen-bevolkingskrimp>
- Spaaij, R. (2009). 'The glue that holds the community together? Sport and sustainability in rural Australia', *Sport in Society*, 12(9): 1132-1146
- Thissen, F. (2006). *Leefbare dorpen: van raamwerk tot ontwikkelingsmodel*; UvA, Amsterdam.
- Thissen, F. (2010). Wat houdt een (krimpend) dorp leefbaar en vitaal? *Real Estate Magazine*, 71: 23-26.
- Tonts, M., Atherly K., (2005). Rural Restructuring and the Changing Geography of Competitive Sport. *Australian Geographer*, 36(2): 125-144.
- Tonts, M., (2005). 'Competitive Sport and Social Capital in Rural Australia'. *Journal of Rural Studies*, 2(2): 137-49.
- Vermeij, L. (2015). *Dichtbij huis. Lokale binding en inzet van dorpsbewoners*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Vermeulen, J. & Verweel, P. (2009). Participation in Sport: bonding and bridging as identity work. *Sport in Society: Cultures, Commerce, Media, Politics*, 12(9): 1206-1219.
- Wetenschappelijk Raad voor het Regeringsbeleid. (2005). *Vertrouwen in de buurt*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Wouw, D. van de, Somers, N., Van Kooten, P. & Out, N. (2014). *Staat van Zeeland 2013. Zeeland in tijden van crisis*. Middelburg, Scoop.
- WWR. (2005). *Vertrouwen in de buurt*. Utrecht: Amsterdam University Press.

8. Bijlagen

8.1. Enquête

Enquête: Sociale netwerken na fusie NEC Delfzijl

Beste respondent,

In de enquête die u hieronder kan vinden, staan vragen die betrekking hebben tot de fusie van Eems Boys en VV Neptunia tot NEC Delfzijl. Het onderzoek dat ik verricht gaat over de opbouw van sociaal kapitaal binnen uw vereniging. Sociaal kapitaal houdt in dat er op plekken waar vaak mensen bij elkaar komen sociale interactie ontstaat tussen mensen. Deze interactie zorgt voor grotere netwerken waar mensen beschikking over hebben. Dit zou de leefbaarheid van een regio ten goede kunnen komen. Dit onderzoek spitst zich op de rol van een fusie tussen twee sportverenigingen in een krimpgebied in de vorming van sociaal kapitaal.

Dit onderzoek wordt gedaan in kader van mijn opleiding Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Met behulp van deze enquête tracht ik meer inzicht te krijgen in het bovengenoemde onderwerp. De resultaten van dit onderzoek zullen enkel worden gebruikt voor mijn scriptie.

De vragen zijn meerkeuze of u dient enkel een getal in te vullen. Daarnaast zijn er stellingen waarbij u per stelling aan kan geven in hoeverre u het er mee eens of oneens bent. Het zal hooguit zeven minuten van uw tijd nemen. De enquête zal volledig anoniem zijn en de gegevens zullen vertrouwelijk worden behandeld.

Alvast hartelijk dank voor uw bijdrage aan dit onderzoek

Met vriendelijke groet,
Felix Pot

*Vereist

Algemeen

1 Wat is uw geslacht? *

Markeer slechts één ovaal.

- Man
 Vrouw

2 Wat is uw geboortejaar? *

3 Wat is uw postcode? *

4 Ik ben betrokken bij NEC Delfzijl als... *

*Meerdere antwoorden mogelijk
Vink alle toepasselijke opties aan.*

- Speler
 Trainer
 Vrijwilliger
 Bestuurslid
 Commissielid
 Sponsor
 Toeschouwer
 Anders

5. Wat is uw vorige voetbalvereniging? *

Markeer slechts één ovaal

- Eems Boys
 VV Neptunia
 Geen vereniging
 Anders: _____

6. Hoeveel jaar bent u betrokken geweest bij Eems Boys? *

Indien u niet actief betrokken bent geweest bij deze vereniging, vul 0 in.

7. **Hoeveel jaar bent u betrokken geweest bij VV Neptunia?** *

Indien u niet actief betrokken bent geweest bij deze vereniging, vul 0 in.

Participatie

8. **Hoe vaak komt u gemiddeld per week op het complex van NEC Delfzijl?** *

9. **Hoe veel uur per week besteedt u aan het verrichten van diensten voor NEC Delfzijl?** *

Onder diensten worden bijvoorbeeld verstaan: het draaien van bardienst, het trainen van teams, commissiewerk etc..

10. **Hoe vaak per maand neemt u deel aan verenigingsactiviteiten?** *

Onder verenigingsactiviteiten wordt alles verstaan op het sporten zelf na.

Netwerken

11. **Hoe groot schat u uw kennissenkring binnen NEC Delfzijl?** *

Onder kennissen wordt in dit onderzoek mensen waarmee u maandelijks contact heeft
Markeer slechts één ovaal

- Minder dan 10 mensen
 10-20
 20-30
 30-40
 Meer dan 40 mensen

12. **Hoe veel mensen heeft u nieuw leren kennen na de fusie?** *

Markeer slechts één ovaal.

- Minder dan 10 mensen
 10-20
 20-30
 30-40
 Meer dan 40 mensen

13. **Met hoe veel van de mensen die u kent van uw vorige vereniging (Eems Boys of VV Neptunia) heeft u meermaals per week contact buiten het voetbal om?** *

Dit contact kan ook via sociale media verlopen.

14. **Met ongeveer hoe veel van de mensen die u NIEUW heeft leren kennen (Eems Boys of VV Neptunia) heeft u meermaals per week contact buiten het voetbal om?** *

Dit contact kan ook via sociale media verlopen.

15. **Door lid te zijn van een voetbalvereniging is mijn kennissenkring gegroeid.** *

Markeer slechts één ovaal

- 1   2   3   4   5
Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

16. **Door lid te zijn van NEC kom ik veel in contact met mensen met andere normen en waarden dan ik. ***

Markeer slechts één ovaal.

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

17. **Door lid te zijn van NEC heb ik meer begrip gekregen voor mensen met andere normen en waarden dan ik. ***

Markeer slechts één ovaal.

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

18. **Door lid te zijn van NEC kom ik met meer mensen in contact met verschillende opleidingsniveaus**

Markeer slechts één ovaal.

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

Vertrouwen

19. **Ik maak makkelijk contact met oud leden van de andere vereniging dan waar ik gespeeld heb. ***

Markeer slechts één ovaal.

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

20. **Als ik een oud lid van Eemsboys een gunst verleen, zal hij of zij dat gemiddeld gezien net zo snel voor mij doen. ***

Onder gunsten verlenen wordt in dit onderzoek zaken als: dingen uitleenen, helpen met zaken waar u zelf niet uitkomt, middelen bieden die u zelf niet heeft etc.

Markeer slechts één ovaal

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

21. **Als ik een oud lid van VV Neptunia een gunst verleen, zal hij of zij dat gemiddeld gezien net zo snel voor mij doen. ***

Onder gunsten verlenen wordt in dit onderzoek zaken als: dingen uitleenen, helpen met zaken waar u zelf niet uitkomt, middelen bieden die u zelf niet heeft etc...

Markeer slechts één ovaal

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

22. **Hoe vaak deelt u iets persoonlijks met oud leden/een oud lid van Eems Boys? ***

Markeer slechts één ovaal

1   2   3   4   5

Bijna nooit   Regelmatig

23. **Hoe vaak deelt u iets persoonlijks met oud leden/een oud lid van VV Neptunia? ***

Markeer slechts één ovaal.

1   2   3   4   5

Bijna nooit   Regelmatig

Verbondenheid

24. **Ik voel me verbonden met NEC Delfzijl. ***

Markeer slechts één ovaal.

1   2   3   4   5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

25. **Ik voel me nog verbonden met mensen van mijn oude vereniging*. ***

*Eems Boys of VV Neptunia
Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

26. **NEC Delfzijl is een eenheid. ***

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

27. **NEC moet meer activiteiten organiseren om alle leden te verbinden. ***

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

Leerbaarheid

28. **De fusie van Eems Boys en VV Neptunia tot NEC Delfzijl vind ik een goed idee. ***

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

29. **Mijn contacten bij NEC zijn een belangrijk onderdeel van mijn sociale leven. ***

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

30. **Als NEC niet meer zou bestaan, zou ik veel van mijn kennissen minder zien. ***

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

31. **Als er geen voetbalvereniging beschikbaar was in Delfzijl, zou ik sneller geneigd zijn te verhuizen. ***

Markeer slechts één ovaal.

1 2 3 4 5

Helemaal mee oneens   Helemaal mee eens

Afsluitend

32. **Vul hier uw e-mailadres in, indien u op de hoogte wilt blijven van de resultaten van dit onderzoek.**

E-mailadressen worden vertrouwelijk behandeld

Bedankt voor het invullen van deze enquête.

Gegevens onderzoeker:

Naam: Felix Pot
Studie: Sociale Geografie en Planologie
Universiteit: Rijksuniversiteit Groningen
E-mailadres: f.j.pot@student.rug.nl

Begeleider: G. Van Campenhout, MSc

8.2. Verwerking peer-review

Onderwerp	Opmerking peer-review	Aanpassing
Algemeen	<ol style="list-style-type: none"> Literatuurlijst bevat fouten en mist enkele bronnen. Tabellen en figuren worden allemaal als 'figuur' bestempeld. Beter onderscheid sociaal kapitaal, sociale cohesie en sociale netwerken. 	<ol style="list-style-type: none"> Missende en foutieve bronnen zijn aangepast. Tabellen en figuren zijn gesplitst in de verwijzing. Er is door de hele scriptie geprobeerd een beter overzicht te geven van de concepten en hoe ze zich tot elkaar verhouden. Dit om verwarring tussen de begrippen te voorkomen
Samenvatting	<ol style="list-style-type: none"> Het doel van het onderzoek mist. Eerst nadruk op netwerken daarna op sociaal kapitaal. Case ontbreekt. 	<ol style="list-style-type: none"> De laatste zin van de eerste alinea is omschreven naar het doel van het onderzoek. Er zit nu meer consistentie in het gebruik van de begrippen 'sociale netwerken', 'sociaal kapitaal' en 'sociale cohesie'. Dit is overigens in de hele scriptie doorgevoerd. Case wordt genoemd.
Inleiding	<ol style="list-style-type: none"> Wat meer nadruk op het fuseren van verenigingen. Verband met leefbaarheid nog wat onduidelijk. Hoofdvraag legt nadruk op andere concepten dan de scriptie. 	<ol style="list-style-type: none"> Wat meer context rond fusies. Meer toelichting concept sociaal kapitaal in verhouding tot leefbaarheid. Hoofdvraag geherformuleerd.
Theoretisch kader	<ol style="list-style-type: none"> Missende bronnen. Verhaal over fusies mist. Conceptueel model mist concepten 	<ol style="list-style-type: none"> Er zijn extra bronnen aangevuld bij de informatie. Er is geprobeerd meer nadruk en theorie te vinden en te gebruiken over fusies. Dit is niet geheel gelukt omdat het hier meer gaat om een context dan een concept. Het conceptueel is uitgebreid zodat de concepten die het onderzoek bevat beter gedekt worden.
Methodologie	<ol style="list-style-type: none"> Toelichting onderzoeksmethode kan verbeterd worden. Enquête mist. Reflectie ontbreekt Ethiek wordt nog niet genoeg besproken 	<ol style="list-style-type: none"> Meer argumenten die de gekozen onderzoeksmethode ondersteunen zijn bijgevoegd Enquête is bijgevoegd. Een reflectie met betrekking tot de kwaliteit van de resultaten is bijgevoegd. Het ethische vraagstuk waar de vereniging mee worstelde is bijgevoegd.
Resultaten	<ol style="list-style-type: none"> Tabel 8 mist antwoordcategorieën. 5.4 kan mogelijk ondersteund worden met literatuur. 	<ol style="list-style-type: none"> Antwoordcategorieën zijn bijgevoegd in tabel 8. De conclusie onder 5.4 wordt ondersteund door literatuur (Spaij, 2009).
Conclusie/discussie	<ol style="list-style-type: none"> Kopje 6.1 wellicht wijzigen in 'sociale netwerken' 	<ol style="list-style-type: none"> Kop 6.1 is hernoemd naar 'sociale netwerken' om de consistentie binnen de scriptie te bevorderen.

8.3. Wetenschappelijke poster

HET SOCIAAL KAPITAAL VAN GEFUSEERDE SPORTVERENIGINGEN

De invloed van een fusie tussen sportverenigingen in een krimpgebied op de vorming van sociaal kapitaal

Introductie

Sportvoorzieningen, die fungeren als ontmoetingsplek waar sociaal kapitaal kan worden opgebouwd, dreigen te verdwijnen in krimpgebieden. Sociaal kapitaal wordt in beleidsstukken gezien als een belangrijke factor van leefbaarheid van de regio. Een oplossing voor het behoud van een voorziening is een fusie tussen verenigingen. Het is het doel van dit onderzoek om te kijken of een fusie kan bijdragen aan de opbouw van sociaal kapitaal van betrokkenen en of dat zijn weerslag kan hebben buiten de context van sport.

Methode

Aan de hand van enquêtes is primaire data verzameld van 71 betrokkenen van de gefuseerde voetbalvereniging NEC Delfzijl.

Rolle	Betrokkenheid (%)
Speler	~35
Trainer	~15
Vrijwilliger	~10
Bestuurslid	~10
Commissaris	~10
Sponsor	~10
Toeschouwer	~10

Resultaten

- De fusie zorgt ervoor dat mensen nieuwe sociale netwerken vormen.
- Respondenten voelen zich nog meer verbonden met mensen van hun oude vereniging.
- Er ontstaan nog weinig hechte (vertrouwens)banden tussen de oud leden van beide verenigingen.
- Respondenten waarderen contacten binnen de sport wel, maar het heeft weinig verband met het algehele sociale welzijn.

Opbouw sociaal kapitaal

Participatie
Verbondenheid
Vertrouwen

Theorie

Participatie in fusievereniging

Volharding in verbondenheid met eigen club

Weinig opbouw sterke sociale relaties

Groteren meer divers netwerk

Sterke sociale relaties

Opbouw sociaal kapitaal

Uit onderzoek blijkt dat de sociale contacten opgedaan in sport vaak oppervlakkig blijkt en dus weinig basis bieden voor de opbouw van sociaal kapitaal. Dit kan in krimpgebieden anders werken omdat daar minder ontmoetingsplekken voorradig zijn en de sportvereniging een belangrijkere rol kan spelen in het sociale welzijn van bewoners.

Conclusies

- De gefuseerde vereniging draagt nog weinig bij aan de opbouw van sociaal kapitaal.
- Ook in de context van demografische krimp speelt de sportvereniging een minder belangrijke rol in het sociaal welzijn dan in beleidsstukken veelal gezegd wordt.
- Het kan zijn dat er nog meer tijd nodig is voor oud leden van beide verenigingen sterkere sociale relaties met elkaar aangaan.

Felix Pot
s2232812
Groep 3 – Sportvoorzieningen in krimpgebieden
Begeleider: Gijs van Campenhout

8.4. Rapportage aan NEC Delfzijl

Rapportage en advies NEC Delfzijl

In beleidsstukken krijgen sportverenigingen vaak een belangrijke rol toebedeeld in het lokale sociale speelveld en de leefbaarheid van de omgeving. Sportverenigingen zouden namelijk een platform bieden tot het aangaan van sociale relaties waar sociaal kapitaal uit kan voortvloeien. In krimpgebieden staan deze voorzieningen meer en meer onder druk. Een fusie van voorzieningen is een steeds meer voorkomende strategie om deze ontmoetingsplekken te kunnen behouden. Het doel van het onderzoek was om inzicht te verkrijgen in het proces van de vorming van sociaal kapitaal binnen een gefuseerde vereniging.

Uit de resultaten blijkt dat de invloed van de fusie op de vorming van sociaal kapitaal nog beperkt is. Er worden wel veel nieuwe relaties opgebouwd, wat betekent dat de sportvoorziening zeker fungeert als ontmoetingsplaats en een belangrijke rol kan vervullen in het lokale sociale speelveld. Die sociale relaties blijken echter nog weinig basis te vormen voor vertrouwensbanden, die nodig zijn voor de opbouw van sociaal kapitaal. Het blijkt dan ook, ondanks dat respondenten aangeven zich zeker verbonden te voelen met de nieuwe fusievereniging, dat de meeste respondenten zich ook nog vooral verbonden voelen met de mensen van de oude vereniging. Hiermee lijkt het erop dat in een fusievereniging het lastig blijkt om sociaal kapitaal op te bouwen uit netwerken tussen oud leden van beide verenigingen. Er moet wel in acht worden genomen dat de fusie zich nog recent heeft voltrokken en de opbouw van vertrouwensbanden tussen oud leden van beide verenigingen en nieuw sociaal kapitaal wellicht nog meer tijd nodig heeft.

Respondenten hechten verder redelijke waarde aan de sociale contacten opgedaan op de voetbalvereniging, maar de fusie heeft dat proces niet versterkt. De na de fusie nieuw opgedane sociale relaties zorgen nog niet voor een hogere waardering van het algehele sociale leven van de respondenten. De rol van sport in het sociale leven van mensen in krimpgebieden lijkt hiermee niet te verschillen van andere situaties.

Ondanks dat de conclusies wellicht negatief lijken en niet in overeenstemming zijn met beleidsstukken, sluiten ze aan bij ander wetenschappelijk onderzoek. Het blijkt dat de rol van sport in de opbouw van sociaal kapitaal en de leefbaarheid van de omgeving in beleidsstukken vaak wordt overschat en geromantiseerd. Het ziet er naar uit dat dit niet anders is voor een (gefuseerde) vereniging in een krimpgebied. Toch wil ik nog benadrukken dat de factor 'tijd' een belangrijke rol kan spelen in de opbouw van hechtere sociale relaties en sociaal kapitaal. Het kan zeker zijn dat na verloop van tijd er meer basis ontstaat voor de opbouw van sociaal kapitaal tussen oud leden van beide verenigingen, wanneer de verbondenheid met de oude vereniging vervaagt en wordt vervangen door verbondenheid met de nieuwe gefuseerde vereniging.

Met het schrijven van deze rapportage leg ik de laatste hand aan mijn eindscriptie voor de opleiding Sociale Geografie en Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Allereerst wil ik graag de gehele vereniging NEC Delfzijl en in het bijzonder Eduard Mulder en Epko de Vries voor alle hulp en medewerking om dit onderzoek uit te kunnen voeren.

Allemaal, heel erg bedankt!

Felix Pot

Groningen, 15 januari 2016.

rijksuniversiteit
groningen

faculteit ruimtelijke
wetenschappen